

יום שלישי

יכין בקריאת חמשה פסוקים אלו, שהם כנגד ה' דמילוי ה"ה ראשונה דשם ב"ן, להשאיר בו הארה מתוספת נפש משבת שעברה:

רש"י	תורה	ביאור המקרא
(יא) וְעַל כָּל נַפְשׁוֹת מֵת לֹא יִבֹּא נַפְשׁוֹת מֵת. לַהֲבִיחַ רִבְעִית דֵּס מִן הַמֶּת שְׁמִטְמָא בַּהֲלָה (כֹּהֵן סְנֵהֲרִין ד.) לֹא אֲבִיו וְלֹאמוּ לֹא יִטְמָא. לֹא בֹא אֵלָּא לַהֲתִיר לוֹ מֵת מִנְּהוּ (מִיר מֵת. מו"ס:) (יג) וּמִן הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵצֵא הַכֹּהֵן הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵצֵא. חִינוּ הוֹלֵךְ אַחֵר הַמִּטָּה (סְנֵהֲרִין ית.). וְעוֹד דְּרָשׁוּ רִבְזִיתוֹ מִכֹּהֵן (שס פד. מו"ס), שִׁכְהָן גָּדוֹל מִקְרִיב אֹוֶן, וְכֵן מִשְׁמַעוֹ, אִף אִם מִתּוֹ אֲבִיו וְאִמּוֹ, חִינוּ לִרְכִּי לִנְחֹת מִן הַמִּקְדָּשׁ, אֵלָּא עוֹבֵד עֲבֹדָה: וְלֹא יִחַלֵּל אֶת מִקְדָּשׁ. שְׁאִינוּ מִחַלֵּל בְּכֵן אֵת הַעֲבֹדָה, שֶׁהִתִּיר לוֹ שְׁעֵבֵד אֹוֶן חֹלֵל הַדְּיוֹט שְׁעֵבֵד אֹוֶן חֹלֵל (סס):	(יא) וְעַל כָּל נַפְשׁוֹת מֵת לֹא יִבֹּא לֹא אֲבִיו וְלֹאמוּ לֹא יִטְמָא: וְעַל כָּל נַפְשׁוֹת מֵתָא לֹא יֵיעוֹל לֹא אֲבֹוֹהִי וְלֹא אִמִּיהָ לֹא יִסְתָּאֵב: יב וּמִן הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵצֵא וְלֹא יִחַלֵּל אֶת מִקְדָּשׁ אֱלֹהִיו כִּי נֹזֵר שְׁמִן מִשְׁחַת אֱלֹהִיו עָלָיו אֲנִי יְהוָה: וּמִן מִקְדָּשָׁא לֹא יְפֹוק וְלֹא יִחַלֵּל יֵת מִקְדָּשָׁא דְּאֱלֹהִיהָ אֲרִי כָּלִיל מִשַּׁח רַבּוֹת אֱלֹהִיהָ עֲלוֹהִי	ביאור המקרא במקרא נאמר: וְעַל כָּל נַפְשׁוֹת מֵת לֹא יִבֹּא - ולא יכנס בתוך נפשות מת. ואהל שנמצא בו אדם מת, ואפילו אֲבִיו וְלֹאמוּ לֹא יִטְמָא להם הכהן הגדול במותם: (יב) וּמִן הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵצֵא הַכֹּהֵן הגדול, בהליכה אחרי מיטת קרוביו שמתו ללוותם, וְלֹא יִחַלֵּל - ואינו מחלל את מקדש אֱלֹהִיו, כשהוא נשאר לעבוד בבית המקדש בשעה שהוא אונן על מתו, כִּי נֹזֵר שְׁמִן מִשְׁחַת אֱלֹהִיו עָלָיו - כיון שקדושתו שנמשח והתגדל בשמן המשחה, היא כתר על ראשו, להפרישו ולרוממו משאר העם, אֲנִי ה' אשר בחרתי בו ורוממתי:

ביאור רש"י

והכוונה שאינו הולך אחר המטה בסמוך לה, אלא הולך מאחור במקום שאינו רואה את המיטה, שלא יבוא מרוב צער לגעת במיטה ולהיטמאות, ופירוש הכתוב 'שלא ייצא מעניי המקדש' שהם הקדושה והטהרה (סנהדרין יח.). וְעוֹד דְּרָשׁוּ רִבְזִיתוֹ מִכֹּהֵן (שס פד. מו"ס), שִׁכְהָן גָּדוֹל מִקְרִיב אֹוֶן כשהוא אונן - ביום שמת לו אחד משבעה קרובים המנויים כאן (פסוקים ב-ג) [שלא ככהן הדיוט שאם עבד בעודו אונן, עבודתו מחוללת], וְכֵן מִשְׁמַעוֹ של הכתוב, אִף אִם מִתּוֹ אֲבִיו וְאִמּוֹ [האמורים בפסוק הקודם] והרי הוא אונן, אִינוּ צְרִיךְ לִיצָאָת מִן הַמִּקְדָּשׁ כִּדֵּין שאר האוננים, אֲלֹא עוֹבֵד עֲבֹדָה.	לא יכנס לאוהל המת (יא) וְעַל כָּל נַפְשׁוֹת מֵת לֹא יִבֹּא. אין לפרשו כמשמעו שלא יבוא על מת, שהרי לשון 'ביאה' שייך רק לתוך מקום כגון בית וכדומה, אלא הכוונה שלא יבוא בְּאֵהָל הַמֶּת.
כהן גדול אונן אין מחלל העבודה וכהן הדיוט מחלל וְלֹא יִחַלֵּל אֶת מִקְדָּשׁ. אין זו אזהרה שלא יחלל את המקדש על ידי עבודתו באנינות, שהרי מותר לכהן גדול לעבוד באנינות כמבואר מקודם, אלא כוונתו לומר שאכן אִינוּ מִחַלֵּל בְּכֵן אֶת הַעֲבֹדָה כשהוא מקריב באנינות, כיון שְׁהִתִּיר לוֹ הַכֹּהֵן. ואף שזה דבר פשוט שאם מותר לו לעבוד באנינות אין עבודתו מחוללת, הוצרך הכתוב לפרשו כדי ללמד שדווקא כהן גדול שעבד אינו מחלל, הָא - [אבל] כִּהֵן הַדְּיוֹט שְׁעֵבֵד בעודו אונן חֲלָל בְּכֵן את העבודה (סס).	רביעית דם מטמאה באהל נַפְשׁוֹת מֵת. תיבת 'נפשות' מיותרת שהיה לו לומר 'ועל כל מת לא יבוא', אלא כוונת הכתוב לְהַבִּיא [לרבות] רִבְעִית דֵּם מִן הַמֶּת שְׁמִטְמָא בְּאֵהָל, וכיון שבשיעור זה תלויה נפשו של אדם, קראו הכתוב 'נפש' (ראה סנהדרין ד.).
	מיטמא למת מצוה לֹא אֲבִיו וְלֹאמוּ לֹא יִטְמָא. כיון שאמר 'ועל כל נפשות מת' הרי אף הם בכלל זה, ולמה חזר ופירטם. אלא שֶׁלֹּא בֹא כֵּן הַכֹּהֵן לַאֲסוֹר הִיטְמָא לֹא אֲבִיו וְאִמּוֹ אֲלֹא הַתִּיר לוֹ מֵת מִצְוָה, וכוונתו לומר שדווקא 'לאביו ואמו לא יטמא', אבל נטמא הוא למת מצוה (נזיר מ. תרי"ב).
	ב' ביאורים בכתוב 'ומן המקדש וגו' (יב) וּמִן הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵצֵא. אין לפרש כפשוטו שלעולם לא ייצא מהמקדש, שאם כן לעולם לא יבא לביתו. אלא הכתוב מדבר כאן בכהן גדול אונן שמתו אביו או אמו,

ביאור המקרא

תורה

רש"י

(יג) וְהָיָה [כהן הגדול]
אִשָּׁה בְּתוּלָיָהּ יָקָח -
ישא רק אשה בתולה:
(יד) אבל אשה אֶלְמָנָה
וְגִרְיָהּ [או אשה
שהתגרשה מבעלה],
וְחִלָּהּ [או אשה
שהתחללה מהכהונה], וְנָה
[או אשה זונה], אֶת
אִלָּהּ - כל אחת
מהנשים האלה לֹא יָקָח
לוֹ הַכֹּהֵן גְּדוֹל לְאִשָּׁה, כִּי
אֵם [אלא רק] בְּתוּלָה
מֵעַמּוּי [מבנות עמו] יָקָח
לְאִשָּׁה:

אָנָּה יִי: יג וְהָיָה אִשָּׁה בְּתוּלָיָהּ
יָקָח: והוא אֶתְתָּא בְּתוּלָהָ יָסֵב:
יד אֶלְמָנָה וְגִרְיָהּ וְחִלָּהּ וְנָה
אֶת־אִלָּה לֹא יָקָח כִּי אֵם־
בְּתוּלָה מֵעַמּוּי יָקָח אִשָּׁה:
אֶרְמָלָא וּמְתָרְכָא וְחִלְיָלָא מְטַעֲיָא יֵת אֵלִין לֹא יָסֵב אֱלֵהִין
בְּתוּלָתָא מֵעַמִּיָּה יָסֵב אֶתְתָּא: מו וְלֹא־יִחְלָל זֶרְעוֹ בְּעַמּוּי
כִּי אֲנִי יְהוָה מְקַדְּשׁוֹ: וְלֹא יַחַל זֶרְעִיהָ בְּעַמִּיָּה אֲרִי אָנָּה
יִי מְקַדְּשִׁיהָ: ס

(יד) וְחִלָּהּ. שְׂנוּלָה
מִפְסוּלֵי כְהוֹנֵה (מ"ב, ר"א)
קִדּוּשִׁין ע"י: (עו) וְלֹא
יִחְלָל זֶרְעוֹ. הֵא אֵס נִשָּׂא
אֶחָת מִן הַפְּסוּלוֹת, זֶרְעוֹ
הַיִּמָּנָה חָלַל מִדִּין קִדּוּשָׁת
כְּהוֹנֵה (מ"ב):

(מו) וְלֹא יִחְלָל הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל אֶת זֶרְעוֹ מִקְדוּשַׁת כְּהוֹנֵה, בְּעַמּוּי - עַל יְדֵי נִשְׁאוֹיו לְאִשָּׁה מֵעַמּוּי הַפְּסוּלָה
עָלָיו, כִּי אֲנִי הוּא ה' הַמְּקַדְּשׁוֹ:

ביאור רש"י

פירוש 'וחללה'

(יד) וְחִלָּהּ. אין לומר שתיבת 'חללה' נסמכת ל'זונה'
ופירושו 'חללה שהיא זונה', אלא הוא איסור
בפני עצמו, והיינו אשה שְׂנוּלָיָהּ מִפְסוּלֵי בְּהֵמָה, כגון
מכהן גדול שנשא אלמנה, או מכהן הדיוט שנשא גרושה
וכדומה (מ"ב, ר"א קידושין עז).

כהן הנושא פסולות זרעו מחולל

(מו) וְלֹא יִחְלָל זֶרְעוֹ. לא הוצרך לומר זאת [שהרי ודאי
כשנושא בתולה זרעו אינו מחולל], אלא כוונת
הכתוב שנלמד מכך הֵא [אבל] אֵם כֵּן נִשָּׂא אֶחָת מִן
הַפְּסוּלוֹת, זֶרְעוֹ שְׂנוּלָה לֹא הַיִּמָּנָה הָרִי הוּא חִלָּל [מחולל]
מִדִּין קִדְּשַׁת בְּהֵמָה (מ"ב).

ביאור המקרא

נביאים (יחזקאל מד כה-כט)

רש"י

הנביא ממשיך בדיני הכהנים. מזהיר את הכהן הדיוט מטומאת מת שאינו משבעת קרוביו, ומלמד את דינו לאחר
שיטהר מטומאתו. מפרישים לכהנים את שיירי הקדשים, וכל חרם שיחרימו ישראל.

דיני כהונה נוספים

(כח) וְאֵל מֵת אָדָם לֹא יָבֹוא כֹהֵן הַדְּיוֹט לְטַמְּאָהּ - להטמא לו, כִּי אֵם וְלֹאֵם וְלִבָּן וְלִבַּת לֹאֵח
וְלִאֲחֹת אֲשֶׁר לֹא הָיְתָה
נשואה לְאִישׁ - להם
יִטְמְאוּ במיתתם:
(כו) וְאַחֲרֵי טְהָרָתוֹ
כשיפרוש הכהן מקרובו
המת, שְׂבַעַת יָמִים יִסְפְּרוּ
לֹא עַד שִׁיטְהַר בַּהֲזָאוֹת

כֹּה וְאֶל־מֵת אָדָם לֹא יָבֹוא
לְטַמְּאָהּ כִּי אֵם־לֹאֵב וְלֹאֵם
וְלִבָּן וְלִבַּת לֹאֵח וְלִאֲחֹת
אֲשֶׁר־לֹא־הָיְתָה לְאִישׁ יִטְמְאוּ: וְעַל מִיתָא דְאִנְשָׁא לֹא
יַעֲזֹל לְאִסְתַּאבָּא אֱלֵהֵן לֹאֵב וְלֹאֵם וְלִבְרִי וְלִבְרַת לֹאֵח
וְלִאֲחַת דְּלֹא הָיְתָה לְגִבְרִי יִסְתַּאבִּין: כו וְאַחֲרֵי טְהָרָתוֹ שְׂבַעַת יָמִים יִסְפְּרוּ־לוֹ:

ביאור רש"י

(כו) וְאַחֲרֵי טְהָרָתוֹ. אין כוונת הכתוב שיספרו לו
שבעת ימים נוספים לאחר שהיוו עליו
מאפר הפרה בשלישי ושביעי ונטהר, אלא ואחרי

טהרתו פירושו וְאַחֲרֵי פְרִי־שָׁתוֹ מִן הַמֵּת - לאחר
שפרש מן הטומאה. כִּף שְׂנוּיָה דרשת הכתוב בְּמוֹעֵד
קָטָן (טו):

ביאור המקרא

נביאים

רש"י

ובטבילה, ורק לאחר מכן יכנס לבית המקדש:
(כו) וּבַיּוֹם בָּאוּ לראשונה אֶל הַקֹּדֶשׁ, אֶל הַחֲצֵר
הַפְּנִימִית אשר שם המזבח, לחנוך את עבודתו
וְלִשְׂרֵת בַּקֹּדֶשׁ, יִקְרִיב אֶת הַטָּאֲתוֹ - מנחת
החנינוך הבאה לחטאהו
ולקדשו כדי שיהא ראוי
לעבודה, נֶאֱמַר אֲדָנִי
אֱלֹהִים:

דין מתנות כהונה

(כז) וְהִיְתָה לָהֶם הַכֹּהֵנָה
לְנִחֲלָה תחת נחלתם
בארץ ישראל, אֲנִי
ועבודתי בלבד הם
נִחְלָתָם, ואילו נחלת
שדות וּמִחֲזָה לֹא תִתְּנוּ
לָהֶם בְּיִשְׂרָאֵל, כי אֲנִי
אֲחֻזָּתָם:

(כט) את שיירי הַמִּנְחָה
וְהַחֲטָאֹת וְהַזֹּשֶׁם
שיקריבו בני ישראל, הַמָּה
יֹאכֵלֶיָם, וְכָל חֶרֶם -
שיקדיש אדם בְּיִשְׂרָאֵל
ויאמר 'הרי זה חרם' -
לָהֶם יִהְיֶה:

(כו) וביום בואו. מחילה אל הקודש להסתכן
לעבודה: יקריב חטאתו. זו עשירית האיפה שלו,
כך שניה צמוד קטן (טו:), שהכין הדייט טעון
עשירית האיפה צום חינוכו, כענין שנאמר (ויקרא ו יג)
זֶה קָרְפֶּן אֶהְיֶן וּבְנֵינוּ
וגו', וכמו שמפרש זמסכת
מנחות (נב:): (כח) והיתה
לָהֶם. הכהונה לנמלה:
(כט) חרם. לשון קודש.
וכן כל לשון 'חרמה'
שהוא על הקדש (ראה ויקרא כ)
(כט):

וּבַתֵּר דְּכוּתִיָּה שִׁבְעָא יוֹמִין יִמְנוּן
לִיה: כו וּבַיּוֹם בָּאוּ אֶל-הַקֹּדֶשׁ
אֶל-הַחֲצֵר הַפְּנִימִית לְשֵׁרֵת
בַּקֹּדֶשׁ יִקְרִיב חֲטָאֲתוֹ נֶאֱמַר
אֲדָנִי יְיָהוָה: וּבַיּוֹם מַעֲלִיהָ

לְקוּדְשָׁא לְדִרְתָּא גִּוִּיתָא לְשִׁמְשָׁא בְּקוּדְשָׁא יִקְרִיב חֲטָאֲתִיהָ
אָמַר יי אֱלֹהִים: כח וְהִיְתָה לָהֶם לְנִחֲלָה אֲנִי נִחֲלָתָם
וְאֲחֻזָּה לֹא-תִתְּנוּ לָהֶם בְּיִשְׂרָאֵל אֲנִי אֲחֻזָּתָם: וְתִהְיֶה
לָהֶן לְאַחְסָנָא חוּלָק מוֹתֵר קוּרְבָנִי חוּלְקָהוֹן וְאַחְסָנָא לֹא
תִתְּנוּן לָהֶן בְּיִשְׂרָאֵל מִתְּנֵן דִּיהִבִּית לָהֶן אֲנוּן אַחְסָנְתָּהוֹן:
כט הַמִּנְחָה וְהַחֲטָאֹת וְהַזֹּשֶׁם הֵמָּה יֹאכֵלֶם וְכָל-
חֶרֶם בְּיִשְׂרָאֵל לָהֶם יִהְיֶה: מִנְחָתָא חֲטָאֲתָא וְאַשְׁמָא
אֲנוּן יִכְלוּנִיה וְכָל חֶרְמָא בְּיִשְׂרָאֵל לָהֶן יִהְיֶה:

ביאור רש"י

בְּעֵינֵינוּ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ו יג) 'זֶה קָרְפֶּן אֶהְיֶן וּבְנֵינוּ אֲשֶׁר
יִקְרִיבוּ לָהּ בַּיּוֹם הַמִּשְׁחָ אֹתוֹ עֲשִׂירֵת הָאִפָּה סֵלֶת' וְגו',
וּכְמוֹ שֶׁמִּפְרָשׁ בְּמִסְכַּת מִנְחֹת (נא:): שֶׁבְּנֵי אֱלוֹ
הַדִּיּוֹטוֹת:
(כח) וְהִיְתָה לָהֶם הַכֹּהֵנָה לְנִחֲלָה:
(כט) חֶרֶם. לְשׁוֹן קֹדֶשׁ. וְכֵן כָּל לְשׁוֹן 'חֶרְמָה' שֶׁהוּא
עַל הַקֹּדֶשׁ (ראה ויקרא כ כח):

(כו) וּבַיּוֹם בָּאוּ. כתוב זה לא נמשך אל הפסוק הקודם אלא
הוא דין לכהן הדייט, שבעת בואו תִּהְיֶה אֶל
הַקֹּדֶשׁ לְהִתְחַנֵּךְ לְעִבּוּדָה יקריב את מנחתו:
יִקְרִיב חֲטָאֲתוֹ. אין הכוונה לקרבן חטאת אלא למנחת
חינוך שמביא הכהן הדייט לחיטוי המזבח וזו
עֲשִׂירִית הָאִיפָה שֶׁלּוֹ, כִּף שְׁנִיָּה צְמוּד קָטָן (טו:),
שֶׁהִכֵּן הַדִּיּוֹט טִעוֹן עֲשִׂירִית הָאִיפָה בַּיּוֹם הַחוּכּוֹ,

ביאור המקרא

כתובים (משלי כז כב-כז)

רש"י

לעומת האדם שניתן לבחון
אותו על פי הלול הבריות
כנאמר לעיל (פסוק כא), אין
תקוה להוכיח את הכסיל, כי

כְּאִם-תִּכְתּוֹשׁ אֶת-הָאֵוִיל
בְּמִכְתָּשׁ בְּתוֹךְ הָרִיפּוֹת

(כז) הריפות. חטים
הנידוכים זמכתש: מכתש.
חֲסִיתָא (ראה שנת עו:),
מורטי"ר צלע"ז:

כסילותו לא תיפרד ממנו. ומזהיר על שימת לב הרב לתלמידיו, להתבונן היטב בצרכיהם.
(כב) אִם תִּכְתּוֹשׁ אֶת הָאֵוִיל בְּמִכְתָּשׁ - אף אם תשים את השוטה במכתש בְּתוֹךְ הָרִיפּוֹת - בין החטים

ביאור רש"י

(כב) במכתש בתוך הריפות. אלו חטים הנדוכים בְּמִכְתָּשׁ. הוא הכלי שבו כותשים, ונקרא בלשון ארמי
חֲסִיתָא (ראה שבת עו:), מורטי"ר בְּצִי"ז [מדוכה]:

ביאור המקרא

כתובים

רש"י

הנכתשים, ותכתוש אותו עמהם בַּעֲלֵי -במקל אשר בו כותשים], לֹא תִסּוּר -[לא תיפּרד] מֵעַלְיוֹ אֲוִלָּתוֹ: על שם שמעלין אותו ומכין צו תמיד, נקרא 'עליו': (כג) ידוע תדע פני צאנך. אל יקלו עצות טובות לרועה

(כג) יָדַע תִּדְע - תן דעתך אל פְּנֵי צֹאנְךָ, צעינך להתזונן צם תמיד מה הם לריכים: שִׁית [-שים] לְבָךְ לַעֲדָרִים - התבונן תמיד אל עדרי צאנך להשגיח על צרכיהם:

(כד) ומהי הסיבה שכדאי להתבונן בנעשה עם הצאן, כִּי לֹא לְעוֹלָם חֶסֶן [-חזון] וְאִם גָּזַר [-כתר] עָדוֹר וְדוֹר - גם אם יש לך כסף וזהב לא מובטח לך שיישארו אצלך לעולם ולדורות, לכן אל תבזה אף את הדברים הקטנים שיש לך:

(כה) בזמן האביב שגָּלָה - שנתגלה החציר וְנִרְאָה דִּשָּׁא, וְנִאֲסְפוּ עֲשָׂבוֹת הָרִים - וצומח עשב רב על ההרים, הוליכם שם למרעה, וייטב לך: (כו) וההטבה תהיה, שיספקו לך הַכֶּבֶשִׁים צמר לְלִבּוֹשֶׁךָ, וּמַחִיר שְׂדֶה -

וכמחירו של שדך יהיו שווים הַעֲתוּדִים - העיזים יביאו לך רווח גדול כשווי שדה, כי גם את בשרם תאכל, ואת עורותיהם תמכור:

ביאור רש"י

בַּעֲלֵי. הוא יד המכתש (ראה רש"י תהלים יב ז), ונקרא בלשון ארמי בּוּכְנָא (ראה שם), פּוֹלִי"ן מורטי"א בַּלְעִיז, ועל שם שְׁמַעְלִין אותו ומכין בו תמיד על המכתש, נקרא 'בַּעֲלֵי': (כג) יָדַע תִּדְע פְּנֵי צֹאנְךָ. תן דעתך אל צאנך ואל יקלו בְּעֵינֶיךָ מלהשגיח וְלִהְיוֹת בּוֹגֵן בָּם תמיד מִדָּה הֵם צְרִיכִים:

(כד) כִּי לֹא לְעוֹלָם חֶסֶן. שֵׁאף אִם כעת אֵתָה עֲשִׂיר בְּכֶסֶף וּבְזָהָב ואינך נצרך לצאן, אין אתה בטוח

בזאת, כִּי שָׂמָא לֹא יתקנם חזוקך לְעוֹלָם וממונך יאבד ממך, לְבָךְ אֵל תִּבְנֶה דְּבָרִים קְטָנִים שְׂעָךְ: (כה-כו) גָּלָה חֲצִיר. כְּשֶׁנִּגְלָה הַחֲצִיר בִּימֵי נִסָּן, וְנִרְאָה הַדִּשָּׁא, וְנִאֲסְפוּ עֲשָׂבוֹת לַעֲמֹתָ, קחם לרעות שם ואז וייטב לך, שִׁיגְדְלוּ צֹאנְךָ ויִהְיוּ גְזוּתֵיהֶם שֶׁל 'כֶּבֶשִׁים' לְלִבּוֹשֶׁךָ - צמר הכבשים שתגזוז תעשה מהם מלבושים (תחומא אחרי יא): וּמַחִיר שְׂדֶה. למחיר של שדה וְשׁוֹן לְךָ הַעֲתוּדִים - התיישבים, כִּי תִאֲכַל הַבָּשָׂר וְתִמְכֹּר הָעוֹרוֹת:

ביאור המשנה

כלל זה מבארת המשנה, שקידושין שנעשו על ידי שליח, הן שליח של המקדש והן שליח של המתקדשת, וכן שליח של האב המקדש את בתו הקטנה, הרי הם חלים, כאילו המשלח עשה אותם:

קדושין פרק ב

משנה א

כלל הוא ברוב הדינים שבתורה, 'שלוחו של אדם כמותו'. ולפי

שיהא באחת מהן שוה פרוטה. האי אחת מהן לא מיתוקמא אלא באחרונה שבה, דכי אמר לה התקדשי לי בזה וכו' וכו' והיתה אוכלת אחת אחת, כל אותן שאכלה הן מלוה גבה, וכי מטיא אחרונה שבה נגמרים הקדושין, אי אית בה שוה פרוטה הוה ליה מקדש במלוה ופרוטה, וקיימא לן המקדש במלוה ופרוטה דעתה אפרוטה ומקודשת. אכל אי לית באחרונה שוה פרוטה, אף על גב דליכא בקמאי שוה פרוטה, כי מטי גמר קדושין הוה ליה מקדש במלוה, והמקדש במלוה אינה מקודשת: (ב) ש"ל זהב ונמצא ש"ל כסף ב' דליכא דניחא לה זהב ואליכא דניחא לה זהב:

(א) האיש מקדש בו ובשלוהו. זו תחלה ואחר כך בשלוהו, שמונה זו יותר מנשלוהו דכי עסיק גופו במלוה מקבל שכר טפי. וליפנין שלוחו של אדם כמותו מקרא, דכתיב (שמות י"ז) 'ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל', וכי כל ישראל שוחטין, אלא מכאן שלוחו של אדם כמותו: האיש מקדש את בתו בשוה גערה. וכל שכן כשהיא קטנה. והאי דנקט גערה, אורח ארעא אשמועינן שאסור לאדם לקדש את בתו כשהיא קטנה עד שתגדיל ותאמר בפלוגי אני רונה: ואם לאו אינה מקודשת. דכיון דלאמר המקדשי המקדש, כל חד הוי קדושין באפי נפשיה: עד

עד שיהא באחת מהן שוה פרוטה: ב התקדשי לי בכוס זה של יין ונמצא של דבש, של דבש ונמצא של יין, בדינר זה של כסף ונמצא של זהב, של זהב ונמצא של כסף, על מנת שאני עשיר ונמצא עני, עני ונמצא עשיר, אינה מקודשת.

ביאור המשנה

פרוטה בצירוף כל התמורות, עד שיהא באחת מהן שוה פרוטה - עד שיהא בתמורה האחרונה שוה פרוטה בפני עצמה, משום שגמר הקידושין היא בתמורה האחרונה שקיבלה, וכל התמורות שאכלה עד גמר קידושה הרי הם כהלואה ואשה אינה מתקדשת במלוה:

משנה ב

המשנה מונה שלשה אופנים של הטעיה, ובכל אחד מהם ישנו אופן של הטעיה לשבח, וישנו אופן של הטעיה לגנאי:

האופן הראשון. אדם הנותן לאשה כוס יין ואומר לה התקדשי לי בכוס זה של יין, ובשעת הקידושין לא ראתה האשה את תכולת הכוס, ולאחר מכן נמצא שהיא כוס של דבש, והטעיה זו לשבח היא, מאחר שערכו של דבש גדול מערכו של יין. או שהטעה אותה לגנאי, ואמר לה התקדשי לי בכוס זה של דבש ולאחר מכן נמצא שהיא של יין.

האופן השני. אדם האומר לאשה התקדשי לי בדינר זה של כסף שבידי, ונמצא לאחר מכן שהוא דינר של זהב, והיינו הטעיה לשבח. או שהטעה לגנאי, ואמר לה התקדשי לי בדינר זה של זהב ונמצא שהוא דינר של כסף.

האופן השלישי. אדם האומר לאשה התקדשי לי על מנת [על דעת] שאני עשיר, ונמצא שהוא עני, והיינו הטעיה לגנאי. או שהטעה לשבח, ואמר לה התקדשי לי על דעת שאני עני ונמצא שהוא עשיר.

בכל אופנים אלו סוברים חכמים שאינה מקודשת

האיש מקדש את האשה בו - בעצמו, ובשלוהו - או על ידי שליח שיקדש עבורו את האשה. וכן האשה מקדשת - מקבלת את קידושה מהבעל, בה - בעצמה, ובשלוהו - או על ידי שליח שיקבל עבורה את הקידושין מהאיש. האיש מקדש את בתו - האב מקבל קידושין עבור בתו בשוה גערה. ב' - האב עצמו יכול לקבל את קידושה, וכן בשלוהו - אם שלח שליח לקבל קידושין בעבור בתו הרי היא מקודשת. אולם לאחר שבררה הרי היא ברשות עצמה, ומקבלת בעצמה את קידושה, ואין אביה יכול לקדשה.

אדם האומר לאשה התקדשי לי בתמורה זו התקדשי לי בתמורה זו, ונותן לה שתי תמורות, אם יש באחת מהן שוה פרוטה, הרי היא מקודשת באותה התמורה, ואם לאו - שאין באחת מהן שוה פרוטה, אינה מקודשת, ואף אם בצירוף שתיהן יש שוה פרוטה, שמאחר ואמר פעמיים 'התקדשי' אין כוונתו לקדשה בשתי התמורות יחד, אלא או בזו או בזו, ועל כן צריך שיהא באחת מהן שוה פרוטה.

אמנם אם נתן לה כמה תמורות ואמר לה הרי את מקודשת לי בזה ובזה ובזה, כוונתו לקדשה בכולן יחד, ועל כן אם יש שוה פרוטה בצירוף כולן, מקודשת, ואם לאו - שאף בצירוף כל התמורות אין כאן שוה פרוטה, אינה מקודשת.

היתה האשה אוכלת ראשונה ראשונה - שאכלה כל תמורה מיד עם קבלתה, קודם שקיבלה את התמורה הנוספת, באופן כזה אינה מקודשת אף אם יש שוה

רבי שמעון אומר אם הטעה לשבח הרי זו מקודשת. לא פליג רבי שמעון אלא על שצח דממוק, דמסממא ניחא לה צלותו שצח. אכל על שצח דיוחסין, כגון לוי ונמלא כהן, מודה רבי שמעון דלפילו הטעמו או הטעה הוא אותה לשצח אינה מקודשת, ללא ניחא לה שצחמו מפני שמתגאה עליה. ואין הלכה כרבי שמעון: (ג) שפחה גודלת.

קולעת שער הנשים. פירוש אחר, דזרנית ובעלת לשון, כמו שנאמר (יחזקאל לה יג) 'ותגדלו עלי צפיקים': אף על פי שאמרה בלבי היה להתקדש בו'. דזרנים שצלב אינם דרנים: (ד) והלך וקדשה במקום אחר בו'. דמראה מקום הוא לו. ואין זה תנאי: (ה) תצא שלא בכתובה. דאמר אי אפשר צאשה נדרנית. אכל גיטא צעיר

ממזר, ממזר ונמצא נתין, בן עיר ונמצא בן כרך, בן כרך ונמצא בן עיר, על מנת שפיתי קרוב למרחץ ונמצא רחוק, רחוק ונמצא קרוב, על מנת שיש לי בת או שפחה גדלת ואין לו, או על מנת שאין לי ויש לו, על מנת שאין לי בנים ויש לו, או על מנת שיש לי ואין לו. ובכלם אף על פי שאמרה בלבי היה להתקדש לו אף על פי בן, אינה מקודשת. וכן היא שהטעתו: ד האומר לשליחו צא וקדש לי אשה פלונית במקום פלוני והלך וקדשה במקום אחר, אינה מקודשת. הרי היא במקום פלוני וקדשה במקום אחר, הרי זו מקודשת: ה המקדש את האשה על מנת שאין עליה נדרים ונמצאו עליה נדרים, אינה מקודשת. פנסה סתם ונמצאו עליה נדרים, תצא שלא בכתבה.

ביאור המשנה

בנים, ונמצא שאין לו, בכל אופנים אלו הדין הוא שאין האשה מקודשת, מאחר שקידושי טעות הם. מוסיפה המשנה, ובכ"ם - בכל אופנים אלו, אף על פי שאמרה האשה לאחר מכן בלבי היה להתקדש לו אף על פי שהדבר בן, שאין האמת כפי שאמר המקדש, מכל מקום אינה מקודשת כיון שדברים שבלב אינם דברים.

וכן היא שהטעתו - וכן הוא הדין בכל אופנים אלו והדומים להם, אם הטעתה האשה את המקדש אין קידושיה חלים, אף אם יאמר לאחר מכן שנתכוין לקדשה בכל ענין:

משנה ד

אדם האומר לשליחו צא וקדש לי [-עבורי] אשה פלונית במקום פלוני, והלך השליח וקדשה במקום אחר, אינה מקודשת, מאחר שהמשלח מקפיד שיקדש עבדו את האשה במקום שבו אמר לו לקדשה.

אמנם אם אמר לו המקדש צא וקדש לי אשה פלונית, והרי היא נמצאת במקום פלוני, והלך השליח וקדשה במקום אחר, הרי זו מקודשת, מאחר שאין המשלח מקפיד שיקדשה במקום מסוים, ולא נתכוין אלא להדריך את השליח היכן יוכל למצוא:

משנה ה

אדם המקדש את האשה על מנת - בתנאי שאין עליה נדרים - שלא אסרה על עצמה נדרי עינוי נפש, ונמצאו שיש עליה נדרים, אינה מקודשת, מאחר שלא נתקיים התנאי.

פנסה סתם - הנושא את האשה בסתם ללא תנאי, ונמצאו שיש עליה נדרים, תצא שלא בכתבה.

מאחר שנתקדשה בטעות. רבי שמעון אומר, אם הטעה לשבח - שנתן לה בפועל דבר חשוב יותר ממה שאמר, הרי היא מקודשת, אך אם הטעה אותה לגנאי, שנתן לה בפועל דבר הפחות ממה שאמר לה, אינה מקודשת:

משנה ג

המשנה מונה ששה אופנים של הטעיה, ובכל אחד מהם ישנו אופן של הטעיה לשבח, וישנו אופן של הטעיה לגנאי:

האופן הראשון. אדם האומר לאשה הרי את מקודשת לי על מנת [-על דעת] שאני כהן, ונמצא שהוא לוי, או שאמר על מנת שאני לוי ונמצא שהוא כהן.

האופן השני. המקדש אשה על דעת שהוא נתין - מן הגבעונים, ונמצא שהוא ממזר, או שקידשה על דעת שהוא ממזר ונמצא שהוא נתין.

האופן השלישי. המקדש אשה על דעת שהוא בן עיר קטנה, ונמצא שהוא בן כרך - עיר גדולה, או שקידשה על דעת שהוא בן כרך ונמצא שהוא בן עיר.

האופן הרביעי. אמר לאשה הרי את מקודשת לי על מנת שפיתי קרוב למרחץ, ונמצא שהוא רחוק מן המרחץ, או שקידשה על דעת שביתו רחוק מן המרחץ, ונמצא שהוא קרוב.

האופן החמישי. המקדש אשה על מנת שיש לי בת או שפחה גדלת - גדולה וראויה לשמש, ונמצא שאין לו, או שקידשה על מנת שאין לי בת או שפחה גדולה, ונמצא שיש לו.

האופן השישי. המקדש אשה על מנת שאין לי בנים, ונמצא שיש לו, או שקידשה על מנת שיש לי

מספק כיון דלא פירש, דלמא דעתיה נמי אנדרנית: הפוסקים בבהנים. מפורש בכתובות (ע"ה): (ו) סבלונות. דורות שדרך חסן לשלוח לארוסתו: אינה מקודשת. ולא אמרין יודע היה שאין קדושי קדושין וגמר ושלח סבלונות לשם קדושין, אלא אמרין מממת קדושין הראשונים שלח: וכן קטן שקידש. ושלח סבלונות משהגדיל: (ז) אינן מקודשות. דאמר קרא (ויקרא י"ט י"ח) 'ואשה אל אחותה לא תקח לזרור', נשעה שנעשו נרות זו לזו אין להן לקוחין אפילו באחת מהן. והוא הדין לכל שאר עריות שיש בהן כרת, שאין קדושין מופסין בהם: ושלחה היתה. שמעינן מהא מתניתין דהמקדש בגול ואפילו בגול דידה אינה מקודשת, ולא אמרין מדקבילתיה אחילתיה. ומדקמני ושלחן היתה ושל

שציעת היתה, משום דשל שציעת היתה שהפירות הפקר משום הכי הנשים מקודשות, אלא שאין אחיות מקודשות, אצל אס לא היתה שציעת הואיל ושלחן היתה לא היו קדושין מופסים באחת מהן. ודוקא בגול שלמי יאוש בעלים אמרין דלא הוה קדושין, אצל המקדש בגול שלאחר יאוש קדושי קדושין. ושמעינן נמי שהמקדש בפירות שציעת מקודשת, ולא אמרין אין ממונו לזכות בהן, אלא כיון שזכה בהן ממונו הם לכל דבר. ושמעינן נמי שאשה נעשית שליח לזכרה, ואפילו במקום שנעשית לה נרה. ואף על גב דבכל עדות שהאשה כשרה לה אין הנרה כשרה לה, שליחותה מיהא כיון דעבדא עבדא. דהא הכא בקדושין הללו הן נעשות נרות על ידי זו שקבלתה, וקמני אין האחיות מקודשות, הא נכריות מקודשות. ומתניתין

של תאנים ושלחן היתה ושל שביעית היתה, ואמר הרי פלכם מקדשות לי בבבלפלה זו, וקבלה אחת מהן על ידי פלן, ואמרו חכמים, אין האחיות מקדשות:

ביאור המשנה

שפ"ח - שסבור שחלו קידושין הראשונים, ולפיכך אין כוונתו לשלוח סבלונות אלו לשם קידושין אלא לשם מתנה.

ובן קטן שקדש - וכן הוא הדין באדם שקידש אשה בקטנותו, ולאחר שגדל שלח לה סבלונות, שאין לומר שיודע שאין קידושי קטן חלים, ולפיכך שלח לה עתה מתנות אלו בתורת קידושין, אלא סבור שחלו קידושין הראשונים, ושולח לה סבלונות אלו לשם מתנה:

משנה ז

משנה זו דנה לגבי אדם המקדש אשה ובתה או שתי אחיות בבת אחת, האם חלו הקידושין בשתייהן או באחת מהן, או לא:

אדם המקדש אשה ובתה או אשה ואחותה באחת - בבת אחת, שתיהן אינן מקדשות לפי שאין קידושין תופסין בחייבי כריתות. ומעשה היה בקבוצה של חמש נשים, ובהן - בתוכן היו שתי אחיות, ולקטן אדם אחד בלילה - סל של תאנים, וכלכלה זו שפלהן - של אותן הנשים היתה, אבל ושל פירות שביעית היתה, ולכן הוא זכה בהן מן ההפקר, ואמר להן אותו אדם, הרי פלכם מקדשות לי בבבלפלה זו, וקבלה אחת מהן על ידי פלן - בשליחות כולן, ואמרו על כך חכמים, שהדין הוא שאין האחיות מקדשות, ולא חלו הקידושין אלא על הנשים האחרות:

שמאחר שלא התנה במפורש על כך חלו הקידושין, וצריך ליתן לה גט אם רוצה להוציאה, אך רשאי להוציאה בלא כתובה, כיון שיכול לטעון שאינו חפץ באשה נדרנית.

וכן הוא הדין אף לענין מומין. שהמקדש את האשה על מנת שאין עליה מומין, ונמצאו שיש בה מומין, אינה מקדשת, מאחר שלא נתקיים התנאי.

בגסה סתם - הנושא את האשה בסתם ללא תנאי, ונמצאו שיש בה מומין, תצא שלא בבית כהן. מאחר שאינו חפץ באשה בעלת מום, אך מכל מקום זקוקה היא לגט, שהרי לא התנה על כך במפורש.

כל המומין הפוסלים בבהנים פוסלין בנשים - המומין שבהם עוסקת המשנה, הינם אלו הפוסלים את הכהנים מעבודת בית המקדש, ושנויים הם במסכת בכורות (פ"ו), אך שאר מומין אינם מעכבים בקידושין:

משנה ו

אדם המקדש שתי נשים ביחד, בדבר שהוא שונה פרוטה אחת בלבד, ונמצא שיש לכל אשה פחות משה פרוטה, או שמקדש אשה אחת בפחות משה פרוטה, הדין הוא שאף על פי ששלח לאשה סבלונות - מתנות, לאחור מבאן - לאחר קידושין אלו, מכל מקום אינה מקדשת, ואין אומרים שיודע הוא שאין קידושין חלים בפחות משה פרוטה, ולפיכך חפץ לקדשה עתה במתנה זו, אלא יש לומר שמהמת קדושין הראשונים

רע"ב

צוהיימו יא: רבי יהודה אומר מזיד קדש. צמעש
שני. הואיל ויזא למולין על ידי פדיון, והרי הוציאו למולין
על ידי קדושין הללו. ורבי מאיר סבר לית דרך חלוו צדק:
ובהקדש. של צדק הציט: מזיד קדש. שכיון שידע
שהוא הקדש והוציאו למולין

ח המִקְדָּשׁ בְּחֵלְקוֹ, בֵּין קִדְשֵׁי קִדְשִׁים
בֵּין קִדְשִׁים קָלִים, אֵינָהּ מִקְדָּשֶׁת.
בְּמַעֲשֵׂר שְׁנִי, בֵּין שׁוּגֵג בֵּין מְזִיד, לֹא
קִדְשׁ, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה
אוֹמֵר, בְּשׁוּגֵג לֹא קִדְשׁ, בְּמִזִּיד קִדְשׁ.
וּבִהְיֵה קִדְשׁ, בְּמִזִּיד קִדְשׁ וּבְשׁוּגֵג לֹא
קִדְשׁ. דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה
אוֹמֵר, בְּשׁוּגֵג קִדְשׁ, בְּמִזִּיד לֹא קִדְשׁ:
ט המִקְדָּשׁ בְּעֶרְלָה, בְּכֵלָאֵי הַפֶּרֶם, בְּשׁוּר
הַנֶּסֶקֶל, וּבַעֲגֻלָּה עְרוּפָה, בַּצִּפְרֵי מַצְרֵעַ,

הכרם. **לכתיב** (דברים כב ט) 'פן מקדש', פן מוקד אש:
ובישור הנסקף. **לכתיב** ציה (שמות כא כח) 'ולא יאכל את
צשרו': **ובעגלה ערופה.** **לכתיב** ציה כפרה כקדשים,
שנאמר (דברים כא ח) 'ונכפר להם הדם': **בצפורי מצורע.**
דמיא, נאמר מכשיר ומכפר בפנים, אשמו של מזורע שהוא
מכשיר אותו לאכול בקדשים, וחטאתו שמכפר, ושניהם נעשים
בפנים. ונאמר מכשיר ומכפר בחוץ, מכשיר, כפרי מזורע.

- חלו קידושיו כמו כל מקדש את האשה בדבר שהוא ממנו.

וּבַהֲקִדְשׁ - המקדש אשה בקדשי בוק הבית, אם **בְּמִזְד**, שידע שהם של הקדש ואף על פי כן קידש בהם ונמצא שיצא ההקדש לחולין, הדין הוא ש**קִדְּשׁ** - חלו קידושין הללו. **וּבְשִׁנְיָה** - שלא ידע שהם של הקדש, ולא יצא ההקדש לחולין הדין הוא ש**לֹא קִדְּשׁ** - לא חלו הקידושין, אלו הם **דְּבָרֵי רִבִּי מֵאִיר**. **רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר** להיפך מדבריו, שאם קידשה בהם **בְּשִׁנְיָה**, **קִדְּשׁ** - חלו הקידושין, ואם קידשה בהם **בְּמִזְד**, **לֹא קִדְּשׁ** - לא חלו קידושין הללו, שרבי יהודה סובר שהקדש יוצא לחולין בשוגג ולא במזיד:

משנה ח

המושג מבארת את דין המקדש אשה בקדשי מזבח
או קדשי בדק הבית ומעשר שני, שיש בדברים הללו
קדושה:

כהן הַמִּקְדָּשׁ אֲשֶׁה בְּחֻלּוֹ שְׁנִיתָן לוֹ עִם שָׂרֵי הַכֹּהֲנִים בִּקְרִבְנוֹת, בֵּין אִם הִיָּה חֶלֶק זֶה מִקְרָבָן שֶׁל קְדָשִׁי קְדָשִׁים - כְּגוֹן חֲטָאוֹת וְאִשְׁמוֹת, בֵּין אִם הִיָּה הַחֶלֶק מִקְרָבָן שֶׁל קְדָשִׁים קְלָיִים - כְּגוֹן תּוֹרָה וְשִׁלְמִים, אֵינִה מִקְדָּשָׁת - לֹא חָלוּ הַקִּידוּשִׁין. שְׁחָלִקִים אִלוֹ אֵינֶם שֶׁל הַמִּקְבָּלִים, אֲלֵא מִמּוֹן גְּבוּהָ הוּא שְׁנִיתָן לָהֶם מִשׁוּלַחַן הַמֶּלֶךְ לְצוּרֵךְ אֲכִילָה בְּלִבָּד.

המקדש אשה **בְּמַעֲשֵׂר שְׁנֵי** - בפירות מעשר שני שברשותו, **בֵּין שְׁנֵי** - שלא ידע שהם פירות מעשר שני ולכן קידש בהם, **בֵּין מִזֵּיד** - שידע שהם של מעשר שני ואף על פי כן קידש בהם, **לֹא קִדְּשׁ** - לא חלו קידושין הללו, שאין המעשר שני שלו אלא ממון של גבוה הוא, ואין אדם מקדש אלא בדבר שהוא שלו, אלו הם **הַדְּבָרִי רַבִּי מֵאִיר**. **רַבִּי יְהוֹדָה אָמַר**, סובר הוא שמעשר שני הוא ממון של בעליו, אלא שאם קידש בהם **בְּשִׁנְיָה** - שלא ידע שאלו משל מעשר שני **לֹא קִדְּשׁ** - לא חלו קידושי, מצד קידושי טעות. ואם **בְּמִזֵּיד** - שידע שהם של מעשר שני וקידש בהם, **קִדְּשׁ**

אחמו, אחמו אחה משליך לכלב ואי אחה משליך לכלב חולין ששחטו עזורה: מכרן וקדש בדמיהן מקודשת. שאין לך דבר שתופס את דמיו להיות כמוהו אלא עבודה זרה ושציעית. עבודה זרה, שנאמר (דברים י כו) 'והיית חרס כמוהו', כל מה שאתה מהווה ממנו הרי הוא כמוהו. ושציעית, שנאמר (ויקרא כה יב) 'קדש היא', תופסת דמיה כהקדש. והו עבודה זרה ושציעית שני כמוזים הצאים כאחד, וכל שני כמוזים הצאין כאחד אין מלמדין: (י) המקדש בתרומות. תרומה גדולה ותרומת מעשר: ובמעשרות. מעשר ראשון

שמכשירין המזורע לצב אל חוך הממנה, ומכפר, עגלה ערופה, שנאמר זה 'ונכפר להם הדם', ושיניהם נעשים חוך לעזרה. מה מכשיר ומכפר האמור צפנים, שהם אשמו וחטאתו של מזורע, עשה צו מכשיר כמכפר, דתרווייהו קדשים נינהו ואסורים בהנאה, אף מכשיר ומכפר האמורים בחוך, שהם כפרי מזורע ועגלה ערופה, עשה צו מכשיר כמכפר להיות אסורים בהנאה. ומאימתי אסורין כפורי מזורע בהנאה, משעת שחיטה. והלפור השחוט בלכד היא שאסורה בהנאה. ועגלה ערופה, ירדתה אל נחל איתן אסרתה: ובשער הנזיר. דאמר קרא

(במדבר י ה) 'קדוש יהיה גלל פרע שער ראשו, גידולו פרע שער ראשו יהיה קדוש: ובשער חמור. נאמר צו (שמות יג יג) 'וערפתו', ונאמר בעגלה ערופה [וערפו], מה עגלה ערופה אסורה בהנאה, אף פטר חמור אסור בהנאה. ואינו אסור בהנאה אלא אחר עריפה: ובבשר בחלב. נאמר שלש פעמים (שמות כג יט, שס לד כו, דברים יד כה) 'לא תזשל גדי בחלב אמו', אחד לאיסור אכילה, ואחד לאיסור הנאה, ואחד לאיסור זשול: ובחולין שנשחטו בעזרה. דכתיב (דברים יב כה) 'כי ירחק ממך המקום וזחת', צריחוק מקום אתה וזחת ואי אתה וזחת בקירוב מקום. יכול לא יאכלנו אצל ישליכנו לכלבים, תלמוד לומר (שמות כג ל) 'לכלב תשליכון

ביאור המשנה

אשה, משנה זו מונה דברים שנתחדש שאפשר לקדש בהם אשה: המקדש אשה, בתרומות - בתרומה גדולה או בתרומת מעשר, הניתנות לכהן, ובמעשרות - או במעשר ראשון הניתן ללוי, או במעשר עני, ובמתנות - זרוע לחיים וקריבה, הניתנים לכהנים מכל בהמת חולין, ובמי חטאת - מים שנתנו עליהם אפר פרה אדומה, ומזים אותם על טמא מת לטהרו, ובאפר חטאת - אפר פרה אדומה, הרי זו מקדשת, ואפילו אם המקדש הוא ישראל, שאין לו זכות ממון בדברים אלו, ויש לו בהם רק טובת הנאה שהוא יכול לתת אותם למי שירצה, וגם האשה המתקדשת שהיא ישראלית יש לה בהם רק טובת הנאה, ולא זכות ממון בגוף הדבר, מכל מקום מתקדשת בטובת הנאה זו שקיבלה מהמקדש, משום שטובת הנאה נחשבת ממון:

ציפורים שמביאין המזורע כשנרפא מצרעתו, ובשער נזיר - שיער הנזיר לאחר שנתגלח, ובשער חמור - הולד הראשון של החמור, ובשער בחלב - בשר שנתבשל בחלב, ובחולין שנשחטו בעזרה - בהמת חולין שלא הוקדשה ונשחטה בעזרה, וכל הדברים הללו אסורים בהנאה, ולפיכך אם קידש בהם אינה מקדשת. ורק אם קידש באיסורי הנאה בעצמם, אינה מקודשת. אבל אם מכרין - את אחד מן הדברים הללו האסורים בהנאה, וקדש את האשה בדמיהן - בכסף שקיבל עבורם, הרי זו מקדשת, כיון שאין הדמים נתפסים באיסור ההנאה:

משנה י

המשנה הקודמת מנתה דברים שאי אפשר לקדש בהם

ביאור הגמרא

מזוה אחת, מטיבין לו, וכו', משמע שרק אם עשה מצוה, אין - מטיבין לו, אך אם לא עשה מצוה, אף שלא מטיבין לו. ורמיהי - עבר עבירה, לא - אין מטיבין לו. ורמיהי - ואקשה

גמרא (קידושין ט:--מ.)

רמי רב טובי בר רב קיסנא לרבא, תנו, כל העושה מצוה אחת, מטיבין לו. עשה אין, לא עשה לא. ורמיהי, עבר עבירה, לא - אין מטיבין לו. ורמיהי - ואקשה

ביאור הגמרא

הגמרא מדברת בשבח והטובה שנעשית לאדם הכופה את יצרו בשעת נסיון ולא עובר עבירה: רמי - הקשה רב טובי בר קיסנא לרבא, תנו, במשנתנו, כל העושה

ביאור הגמרא

גמרא

ביאור הגמרא

סתירה מברייתא, ששנינו, ישב ולא עבר עבירה, דברו, לשמוע בקול דברו, מפרשת הגמרא מי הם, נותנים לו שבר בעושה מצוה, אף שלא עשה כל מצוה.

מתרצת הגמרא, אמר ליה רבא, ה'תם - שנותנים רבי צדוק תבעתיה ההיא מטרוניתא - תבעה אותו

גויה חשובה לדבר עבירה, והיה מסור בידה להורגו, אמר ליה רבי צדוק, חלש לי ליבאי ולא מצינא - נחלש ליבי, ואיני יכול לעשות עבירה, ושאל, איכא מידי למיכא - האם יש משהו לאכול כדי לחזק את הלב. אמרה ליה המטרוניתא, איכא - יש רק דבר טמא - האסור באכילה. אמר ליה רבי צדוק, מאי נפקא מינה - מה ההבדל איזה מאכל הזדמן, יש ללמוד מכך, דעביד הא אכול הא - העושה עבירה זו, ראוי לאכול דברים אסורים. שגרת תנורא - הדליקה המטרוניתא אש בתנור, קא מנחא ליה - והניחה לצלות בתוכו את המאכל הטמא, סליק ויתבי בגויה - עלה רבי צדוק ונכנס לישב בתוך התנור, אמרה ליה המטרוניתא, מאי האי - מה המעשה הזה, אמר ליה רבי צדוק, דעביד הא נפיל בהא - מי שעושה עבירה זו, סופו שנופל באש הגהינם. אמרה ליה המטרוניתא, אי ידעי פולי האי - אילו ידעתי שכה חמור אצלכם ענין זה, לא צערתיך - לא הייתי מצערת אותך לתבוע אותך לעבירה.

מביאה הגמרא מעשה נוסף: רב פהנא הוה קמזבין דיקולאי - היה מוכר סלים שהנשים מניחות בהם את כלי האריגה, וכיון שהיה עסקו עם הנשים, תבעתיה ההיא מטרוניתא - תבעה אותו גויה לדבר עבירה, והיה מסור בידה להורגו, אמר ליה רב כהנא, איזיל איקשיט

ישב ולא עבר עבירה, נותנים לו שבר בעושה מצוה. אמר ליה, ה'תם כגון שבא דבר עבירה לידו וניצול הימנה. כי הא דרבי חנינא בר פפי תבעתיה ההיא מטרוניתא, אמר מלתא, ומלי נפשיה שיחנא וכיבא. עבדה היא מילתא, ואיתסי. ערק משא בההוא בי בני, דכי הוו עיילין בתרין, אפילו ביממא, הוו מיתזקי. למחר אמרו ליה רבנן, מאן נמך, אמר להו, שני נושאי קיסר שמרוני כל הלילה, אמרו ליה, שמא דבר ערוה בא לידך וניצלת הימנו, דתנינא כל הבא דבר ערוה לידו וניצל הימנו, עושין לו נס. גברי כח עשי דברו לשמע בקול דברו, כגון רבי צדוק וחביריו, רבי צדוק תבעתיה ההיא מטרוניתא, אמר לה חלש לי ליבאי, ולא מצינא איכא מידי למיכא, אמרה ליה, איכא דבר טמא, אמר לה, מאי נפקא מינה, דעביד הא, אכול הא. שגרת תנורא, קא מנחא ליה, סליק ויתבי בגויה. אמרה ליה, מאי האי, אמר לה, דעביד הא, נפיל בהא. אמרה ליה, אי ידעי פולי האי, לא צערתיך. רב פהנא הוה קמזבין דיקולאי, תבעתיה ההיא מטרוניתא, אמר לה, איזיל איקשיט

רש"י: ה'תם שבא דבר עבירה לידו. הסוה ישב ולא עבר עבירה דקאמר נטל עליה שבר, עבירה שבה לידו וכפה יצרו ולא עבר, אין מזה ימירה מו: תבעתיה. לזנות: משא. נטמן: הוה מיתזקי. שמאין זו מיתזקי: כגון רבי צדוק, שלשם כח לכופ יצרו להמגזר חפצי קונו: אמר מאי נפקא מינה. דהא מילתא דלא מזדמן לי אלא מאכל טמא, יש לי ללמוד מכאן דעניד האי, הדועל ארמית, ראו למאכל טמא: שגרת תנורא. אומה ארמית הסיקה את התנור לללות דבר הטמא שם. ואשה גדולה הימה, שאין יכול ליפטר ממנה ומסור צידה להורגו: קא מנחא ליה. לאותו עלי נמוכו: נפיל בהא. צאור של גיהנם: אי ידעי. אילו ידעתי שחמור עליכם הדבר כל כך: דיקולאי. סלים שנשים נותנות שם פלמיהן:

שכר לזה שלא עבר עבירה כעושה מצוה, מדובר כגון שבא דבר עבירה לידו, וכפה את יצרו וניצול הימנה, שאין מצוה גדולה מזו. כי הא - וכמעשה דרבי חנינא בר פפי, שתבעתיה ההיא מטרוניתא - שתבעה אותו אשה חשובה אצל הגוים לזנות, ואם היה מסור לה היתה יכולה להורגו, וכדי להינצל ממנה אמר רבי חנינא בר פפי מלתא - לחש, ומלי נפשיה שיחנא וכיבא - והתמלא גופו בשחין ופצעים המפרישים ליחה, אך עבדה היא מילתא - עשתה המטרוניתא בכשפיה ואיתסי - והתרפא. כשראה רבי חנינא כך, ערק משא בההוא בי בני - ברח והתחבא בבית מרחץ שהיו שכיחים בו מזיקים, עד כדי דכי הוו עיילין בתרין אפילו ביממא, הוו מיתזקי - שאף אם היו נכנסים שם שני בני אדם יחד ביום, היו ניזוקים, ונעשה לו נס ולא פגעו בו המזיקים, למחר אמרו ליה רבנן לרבי חנינא, מאן נמך - מי שמר עליך, אמר ליה רבי חנינא, שני נושאי כלי קיסר שמרוני כל הלילה, אמרו ליה רבנן, שמא דבר אסור ערוה בא לידך וניצלת הימנו, ולכן נעשה לך נס, דתנינא - ששנינו ברייתא, כל הבא דבר ערוה לידו וניצל הימנו, עושין לו נס. מביאה הגמרא עוד מעשים באמוראים שבאו ליד נסיון עבירה, ובמסירות נפש פירשו ממנה:

כתוב (מסלס קג ט) 'ברכו ה' מלאכיך, גברי כח עשי

ביאור הגמרא

כדי להצילך, אמר ליה רב כהנא, מי גרם לך שאגיע לידי נסיון זה, לא ענייתא - וכי לא העניות היא שגורמת שיהיה עסקי עם הנשים, ומחמת כן יחב ליה - נתן לו אליהו שיפא דדינרי - כלי ששמו 'שיפא' מלא דינרים, ושוב לא הוזקק למכור סלים:

גמרא

נפשא, סליק וקנפיל מאיגרא לארעא, אתא אליהו קבליה, אמר ליה, אמרחתן ארבע מאה פרסי, אמר ליה, מי גרם לי, לא ענייתא, יחב ליה שיפא דדינרי: רש"י: אמרחתן. שהימי נמקס אחר רמק ד' מאות פרסי: לא ענייתא. נחמיה, אם לא העניות לא הולכתי להיות עסקי במלאכת נשים: שיפא. שם כלי: דינרי. זהובים:

ביאור הגמרא

נפשא - אלך ואקשט עצמי לפני העבירה, סליק וקנפיל מאיגרא לארעא - עלה לגג, ונפל מהגג לארץ, אך אתא - בא אליו הנביא, קבליה - תפסו כדי שלא ינזק בנפילה, אמר ליה אליהו, אמרחתן - הטרחת אותי להגיע ממרחק - ארבע מאה פרסי - פרסה

ביאור הזוהר

דין ובעלמא דאתי - אשריהם עם ישראל בעולם הזה ובעולם הבא, דקודשא בריך הוא אתרעי בהו [-בחר בהם], ואינו מתדבקין ביה - והם מתדבקים בהקדוש ברוך הוא, ולכן זוכים למדרגות עליונות, ואקרון - ונקראים קדישין [-קדושים], 'עם קדוש' (דברים יד כב), וכן עולים ממדרגה למדרגה עד דסליק לון דדרגא עלאה דאקרי - עד שהעלם הקב"ה למדרגה העליונה שנקראת 'קדש' [-הכוונה למידת החכמה העליונה, שעם ישראל זוכים להשיגה], דכתיב על עם ישראל (יחזקאל כג א) 'קדש ישראל ליהוה ראשית תבואתה', דאוקימנא - כמו שביארנו פסוק זה שעם ישראל נקראים 'קדוש' (דברים כד א) 'קדש' פ' משפטים יוס ראשון וסני, דהא ישראל מתמניא יומין מתדבקין ביה בשמיה - מפני שעם ישראל משמונה ימים מתדבקים בשמו של הקדוש ברוך הוא על ידי

זוהר (ח"א צא:)

במאמר זה מובאר קדושת התורה שניתנה רק לבני ישראל הקדושים. ומבאר שעם ישראל מתקדשים ועולים ממדרגה למדרגה עד שנקראים 'קדוש' כמו שנאמר (יחזקאל כג א) 'קדש ישראל לה'. ומיוס שמוני שנימולים מתחילים להבנס בקדושה ודבקים בהקדוש ברוך הוא ובשמו הקדוש. ולעומת זה הגוים הערלים נכנסים בטומאה ויורדים מדרגה אחר מדרגה עד שנדבקים בסטרא אחרא. ומבאר שקודם מתן תורה שאל הקדוש ברוך הוא את בני עשיו אם רצונם לקבל את התורה, באותה שעה רגזה השכינה הקדושה ואמרה להקב"ה איך יתכן שיתן את התורה הקדושה שעשועיו של הקב"ה לגוים ערלים, הניח הקדוש ברוך הוא דעתה שיתן את התורה רק לבני ישראל המהולים. ומבאר הטעם, כי התורה שבכתב היא כנגד קודשא בריך הוא, ותורה שבעל פה כנגד השכינה הקדושה, ויהוד קודשא בריך הוא ושכינתה הוא על ידי מידת היסוד - ברית המילה, ולכן מי שאינו מהול אינו שייך לתורה. ומבאר שיש בנשמה כמה מדרגות 'נפש' 'רוח' 'נשמה' 'חיה' 'יחידה', ועל ידי המילה זוכים ל'נפש', ובעסק

ביאור הזוהר

רבי חייא פתח 'יהוה בצאתך משעיר בצעך משדה אדום ארץ רעשה גם שמים נטפו' (סופטים ה ד), תא חזי, זפאין אינון ישראל בעלמא דין ובעלמא דאתי, דקודשא בריך הוא אתרעי בהו, ואינון מתדבקין ביה, ואקרון קדישין, 'עם קדוש' (דברים יד כב), וכן עד דסליק לון דדרגא עלאה דאקרי קדש, דכתיב (יחזקאל כג א) 'קדש ישראל ליהוה ראשית תבואתה', פמה דאוקימנא, דהא ישראל מתמניא יומין מתדבקין ביה בשמיה, ורשימין בשמיה, ואינון דיליה, פמה דאת אמר (שמואל ב' ז כג) 'ומי כעמך בישראל גוי אחד בארץ', ועממין לא מתדבקין ביה, ולא אזלין בגימוסיה, ורשימא קדישא אעדיאו מנייהו, עד דאינון מתדבקין בסטרא אחרא דלאו קדישא.

ברית המילה, ורשימין בשמיה - והם רשומים וחתומים בשמו של הקב"ה באות ברית קדש, ואינון דיליה - והם חלקו ונחלתו של הקדוש ברוך הוא, פמה דאת אמר - כמו שנאמר (שמואל ב' ז כג) 'ומי כעמך בישראל גוי אחד בארץ', אבל ועממין לא מתדבקין ביה ולא אזלין בגימוסיה - האומות אינן מתדבקות בהקב"ה ואינן הולכות בחוקיו ומצוותיו, ורשימא קדישא אעדיאו מנייהו - וחותם קדושת הברית נעדר מהן, וכן מתרחקות מהקדושה יותר ויותר, עד דאינון [-שהם] מתדבקין בסטרא אחרא דלאו קדישא [-שאינו קדוש].

התורה זוכים ל'רוח', וכשנעשה האדם בר מצוה ומקיים מצוות זוכה ל'נשמה', וכשמוליד בנים שמדריכם ומחנכים לתורה ומצוות זוכה ל'חיה'. ומבאר חומר איסור המלמד תורה לגוי ערל, שבה כופר בברית מילה וברית התורה וכופר ביהוד קודשא בריך הוא ושכינתה, וכופר בתורה נביאים כתובים, כי התורה לא ניתנה רק לעם ישראל שגמולו.

רבי חייא פתח לפרש את הפסוק הנאמר על מתן תורה (סופטים ה ד) 'יהוה בצאתך משעיר בצעך משדה אדום ארץ רעשה גם שמים נטפו', ואמר תא חזי - בוא וראה, זפאין אינון ישראל בעלמא

אמור ליום שלישי

ביאור הזוהר

זוהר

ביאור הזוהר

אחר שביאר מעלתם של ישראל המהולים ודבקים בהקדוש ברוך הוא, ולכן נקראים קודש, לעומת שפל מדריגת האומות, ממשיך ואומר וְתָא חַזִּי - ובא וראה, בְּשַׁעְתָּא דְּבַעָא [- בשעה שרצה] קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא

לְמִיּהֵב אוֹרֵייתָא [-ליתן את התורה] לְיִשְׂרָאֵל, מְקוּדָּם זְמִין בְּה [-הציע את התורה] לְבְנֵי עֲשׂו, אָמַר לֵוִי [-להם], הָאֵם בְּעָאן אַתּוֹן לְקַבְּלָא אוֹרֵייתָא - רצונכם לקבל את התורה, בְּהִיא שְׁעָתָא אַתְרֵיגִיז אַרְעָא קְדִישָׁא - באותה שעה רגזה הארץ הקודש [-השכינה הקדושה, מידת המלכות], וּבְעָתָא לְאַעְלָא לְנוֹקְבָא דְּתַהוּמָא רַבָּה - ורצתה להכנס בנקב תהום הגדול, כלומר לרדת בין הקליפות, אָמַרְהָ קַמִּיה [-בפני] הקדוש ברוך הוא, מֵאֲרֵי דְעֲלָמָא - רבון העולמים, הָאֵם פְּסִיטֵרָא דְּחֻדָּה (ס"א דעלמא) תְּרִי אֲלִפֵּי שְׁנִין עַד לָא אַתְבְּרִי עֲלָמָא - שעשוע השמחה שלך אלפיים שנה קודם בריאת העולם, מְלִטִינָא קַמִּיה (ס"א קליטנא גו. י"א תודמן קמי) עֲרִלִין דְּלֵא רְשִׁימִין בְּקִימָךְ - תהיה נקלטת בין ערלים שאינם חתומים באות ברית קודש [כי התורה נבראה אלפיים שנה קודם בריאת העולם, והיתה שעשועיו של הקדוש ברוך הוא כמו שנאמר (משל) ה' וְאֶהְיֶה שְׁעָשׂוּעִים יוֹם יוֹם, ויומו של הקדוש ברוך הוא אלף שנה, ופעמים יום הכוונה אלפיים שנה, ורגזה השכינה על כך שתמסר לבני עשיו הטמאים בעולתם].

אָמַר לָהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא פּוֹרְסִינֵי פּוֹרְסִינֵי - כסא כסא [-כיניו לשכינה הקדושה הנקראת גם כסא הכבוד]. תנוח דעתך, יִיבְדוֹן אֲלֵף אוּמִין בְּנוֹתֵיהוּ - 'יאבדו אלף אומות כמותם, וְקִימָא דְּאוֹרֵייתָא לָא יִזְדְּמִין בְּמִיּהוּ - וברית התורה לא ימסר להם, דְּהָא הוּא דְּכְתִיב - זהו פירוש הפסוק שנאמר 'וְהָיָה

בְּצִאֲתָךְ מִשְׁעִיר בְּצַעְדְךָ מִשְׁדָּה אָדוּם [-בני עשו] להציע להם את התורה, ואז אָרְץ [-השכינה הקדושה] רַעְשָׁה וְדָא, וזאת בְּגִין דְּאוֹרֵייתָא לָא אַתְיֵיהִיבַת (בגין דאיהו קיימא קדישא) אֲלָא לְמָאן דְּאִית בִּיהּ קִימָא קְדִישָׁא - מפני שהתורה לא ניתנה אלא למי שיש בו אות ברית קודש, וּמָאן דְּנִיף אוֹרֵייתָא לְמָאן דְּלֵא אַתְגְּזֹר - ומי שמלמד תורה למי שאינו מהול, מִשְׁקֵר בְּתֵרֵי קִימֵי [-בשתי בריחות], מִשְׁקֵר בְּקִימָא דְּאוֹרֵייתָא [-בברית התורה], שהתורה נקראת ברית כמו שנאמר (יחזקאל) 'אֵם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה', וּמִשְׁקֵר בְּקִימָא [-בברית] דְּצִדִּיק וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל [-קודשא בריך הוא ושכינתה], שִׁכְנַגְד תוֹרָה שִׁכְתָּב וְתוֹרָה שִׁבְעַל פֶּה, ומי שאינו מהול אין לו חלק ביחוד קודשא בריך הוא ושכינתה], דְּאוֹרֵייתָא לְהָאִי אַתְר אַתְיֵיהִיבַת - כי התורה ניתנה למקום הברית [כלומר למהולים הדבקים ביחוד קודשא בריך הוא ושכינתה], וְלָא ניתנה לְעֹרִלִים הדבוקים בסטרא אַחְרָא.

רַבִּי אַבָּא אָמַר, מִשְׁקֵר בְּתֵלַת דּוֹכְתִּי עֲלָאִי, מִשְׁקֵר בְּתוֹרָה, מִשְׁקֵר בְּנִבְיָאִים, מִשְׁקֵר בְּפִתּוּבִים, מִשְׁקֵר בְּתוֹרָה דְּכְתִיב (דנריס ד מו) 'וְזֹאת הַתּוֹרָה וְגו', אֲשֶׁר שָׁם מֹשֶׁה לְפָנַי בְּנִי יִשְׂרָאֵל, וְלֹא לְפָנַי גּוֹיִים עֲרִלִים, וְכֵן מִשְׁקֵר בְּנִבְיָאִים דְּכְתִיב בַּה (ישעיה נד יג) 'וְכָל בְּנֵיךָ לְמוֹדֵי יְהוָה', כלומר רק אֵינִין [-בני ה'], הֵם 'לְמוֹדֵי יְהוָה' בתורה הקדושה, וְלָא אַחְרָא [-אחרים] שאינם מבני ישראל, וְכְתִיב עוֹד (שם טו) 'חֲתוּם אֶת הַתּוֹרָה בְּלִמּוּדֵי שֹׁרֵק אֵינִין וְלָא אַחְרָא - בהם ולא כאחרים, כלומר התורה חתומה אך ורק בלמודי, שהם בני ישראל למודי

דְּכְתִיב בַּה (דנריס ד מו) 'וְזֹאת הַתּוֹרָה וְגו', אֲשֶׁר שָׁם מֹשֶׁה לְפָנַי בְּנִי יִשְׂרָאֵל, וְלֹא לְפָנַי גּוֹיִים עֲרִלִים, וְכֵן מִשְׁקֵר בְּנִבְיָאִים דְּכְתִיב בַּה (ישעיה נד יג) 'וְכָל בְּנֵיךָ לְמוֹדֵי יְהוָה', כלומר רק אֵינִין [-בני ה'], הֵם 'לְמוֹדֵי יְהוָה' בתורה הקדושה, וְלָא אַחְרָא [-אחרים] שאינם מבני ישראל, וְכְתִיב עוֹד (שם טו) 'חֲתוּם אֶת הַתּוֹרָה בְּלִמּוּדֵי שֹׁרֵק אֵינִין וְלָא אַחְרָא - בהם ולא כאחרים, כלומר התורה חתומה אך ורק בלמודי, שהם בני ישראל למודי

ו' וכן מִשְׁקַר בִּפְתוּבִים, דְּכָתִיב בַּה (תהלים ע"ה) וַיִּקְרָם
עֲדוֹת בִּיעָקֵב וְתוֹרָה שָׁם בִּישְׂרָאֵל, וְכָתִיב עוֹד (ס'
קמ יד) 'אֵף צְדִיקִים יוֹדוּ לְשִׁמְךָ, וּמִפְרֵשׁ מֵאֵן - לְמִי
הַכוֹנֵה צְדִיקִים בַּפֶּסוּק זֶה, וְאָמַר דָּא [זהו] צְדִיק
וְכִנְסָת יִשְׂרָאֵל [-קוב"ה
ושכינתה, המתיוחדים על
ידי מידת 'צדיק יסוד עולם'
באות ברית קודש], דְּמֵאֵן
דְּלָא אֲתַגְזֹר וְלָא עֲאֵל
בְּקִיּוּמָא דִּילָהוֹן - שְׁמִי
שְׁלֵא מִל וְלֹא נִכְנַס בְּבִרְתָּם,
לָא יוֹדוּן לְשִׁמְיָה קְדִישָׁא
דְּהִיא אוֹרִייתָא - לֹא יוֹדוּ
לְשִׁמּוֹ שֶׁל הַקְּב"ה שֶׁהִיא
הַתּוֹרָה, כְּלוּמַר שְׁמִי שְׁאִינוּ
מֵהוּל וְאִינוּ מְקוּשֶׁר בְּמִידַת
הַיִּסּוּד הָעֲלִיוֹנָה, הַמִּיּוּחַד
קוּב"ה וְשִׁכְנִיתָהּ, אִינוּ רְאוּי
לַעֲסוֹק בַּתּוֹרָה שְׁכוּלָה
שְׁמוֹתֵיהּ שֶׁל הַקְּב"ה, אֲמַר
רַבִּי חֵיָא וּמִסִּים תַּחֲלִית
דְּבִרְיוֹ, בִּין דְּאֲתַגְזֵי
קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל
טוֹרָא [-הר] דְּסִינִי, כְּדִי
לְמַהֲב אוֹרִייתָא [-ליתן
את התורה] לְיִשְׂרָאֵל, אִז
שְׁכִיבַת אֶרְעָא וְתַבַּת
בְּנִיחָא - שְׁקֻטָּהּ הָאֶרֶץ
מְרוּגָה וְנִתְיַשְׁבָּה בְּנִיחּוּתָא,
הָדָא הוּא דְּכָתִיב - זֶהוּ
שְׁנֵאמַר (ס' ע"ו ט) 'אֶרֶץ
[-השכינה הקדושה] מִתְחִלָּה יִרְאָה כְּשֶׁרָצָה הַקְּב"ה לִיתֵן
אֶת הַתּוֹרָה לְבִנֵי עֲשׂוֹ, וְשְׁקֻטָּהּ אַחֵר כֵּךְ כְּשִׁנְתָּנָהּ
לְיִשְׂרָאֵל כְּמִבְּאֹר (רַלָּה שְׁנַת פס.).

ומוסיף בענין הברית, תָּא חֲזִי - בּוֹא וְרָא, בְּרַ נָשׁ
דְּאֲתַיִלִיד לָא אֲתַמְנָא עָלֶיהָ חֵילָא דְּלַעֲיָלָא עַד
דְּאֲתַגְזֹר - אָדָם שְׁנוּלָד אִין מִתְמַנָּה עֲלֵיהּ כַּח עֲלִיוֹן עַד
שְׁנִימּוּל [כלומר שְׁאִינוּ זֹכֵה לַנֶּפֶשׁ קְדוּשָׁה עַד שְׁנִימּוּל],
בִּין דְּאֲתַגְזֹר [-שְׁנִימּוּל],
אֲתַעֲרוּתָא אֲתַעֲרוּתָא דְּרוּחָא
דְּלַעֲיָלָא - מִתְעוֹרֵר עֲלֵיהּ
הַתְּעוֹרְרוֹת רוּחַ עֲלִיוֹן
[שְׁזוּכָה לְנֶפֶשׁ קְדוּשָׁה],
וְכַשְׁגָּדֵל אִם זָכִי
לְאֲתַעֲסָקָא בְּאוֹרִייתָא
[-בתורה], אֲתַעֲרֵר עָלֶיהָ
אֲתַעֲרוּתָא יִתִּיר -
מִתְעוֹרֵר עֲלֵיהּ הַתְּעוֹרְרוֹת
קְדוּשָׁה יִתֵּר [שְׁזוּכָה לְרוּחַ
קְדוֹשׁ], וְכַשְׁכִּי וְעֵבִיד
פְּקוּדֵי אוֹרִייתָא אֲתַעֲרֵר
עָלֶיהָ אֲתַעֲרוּתָא יִתִּיר -
וְכַשְׁזוּכָה וּמִקִּים מִצְוֹת
הַתּוֹרָה מִתְעוֹרֵר עֲלֵיהּ
הַתְּעוֹרְרוֹת קְדוּשָׁה יִתֵּר
[שְׁזוּכָה לְנֶפֶשׁ קְדוּשָׁה],
וְאִם זָכִי וְאֲתַנְסִיב [-ונשא
אשה], זָכִי וְאוֹלִיד בְּנִין
וְאוֹלִיף לֵון אוֹרְחֵי
דְּמִלְכָּא קְדִישָׁא - וְזוּכָה
לְהוֹלִיד בָּנִים וְלִלְמַדְם אֶת
דְּרַכֵּי הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא, שְׁמַחְנֵכֶם בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל,
הָא בְּדִין - אִז הוּא אָדָם
שְׁלֵים שְׁהוּא שְׁלֵים בְּכָלָא - שְׁזוּכָה לְהִיּוֹת שְׁלֵם כֹּל
מְדִרְגּוֹת הַקְּדוּשָׁה שֶׁל הַנִּשְׁמָה, כִּיּוֹן שְׁנִשְׁלֵם אֲצִלוּ נֶפֶשׁ
רוּחַ נִשְׁמָה חֵיָהּ.

יוסף לחק

מבוארת

עוד יתבאר שמי שחיסר במזיד אחת מהתפילות
ולא התפלל אותה בזמנה אין לתפילתו תשלומין, ואם
חיסר תפילה ולא התפלל אותה בזמנה בשוגג, יש לו
תשלומין, ובתפילה שלאחריה יתפלל פעמיים אחת עבור
התפילה שעתה זמנה,
והשניה לתשלומי התפילה
שחיסר.

זמן תפילת ערבית ונעילה

א תפילת הערב [-תפילת

ערבית] אף על פי שאינה חובה כתפילת שחרית

הלכה

מבוא

בהלכות שלפנינו יתבאר מתי הוא זמן תפילת ערבית
ונעילה.

עוד יתבאר שהמתפלל אחת מהתפילות קודם זמנה
לא יצא ידי חובתו, חוץ
מתפילת שחרית שבשעת
הדחק אם התפלל אותה
מעלות השחר יצא. וכן
תפילת ערבית אפילו שזמנה
בלילה, אפשר להתפלל אותה מזמן פלג המנחה.

א. רמב"ם פרק ג הלכה ו.

הלכה

מבוארת

ומנחה, המתפלל אותה כמו שנהגו כל ישראל בכל מקומות מושבותיהם להתפלל ערבית (ראה לעיל פ"א ה"ח), זמנה מתחלת הלילה עד שיעלה עמוד השחר, שהוא הזמן בו מאיר כל מזרח השמים.

ותפלת נעילה - תפילה שמוסיפים לאחר מנחה ביום הכיפורים ובתעניות ציבור] יכוון את זמנה שיתחיל אותה מבעוד יום כדי שישלים [-יסיים] אותה סמוך לשקיעת החמה שמיד שייסיים את התפילה תשקע החמה:

דין תפילה קודם זמנה ב המתפלל תפלה קדם זמנה [ולעיל (הל' א-ו)] התבארו זמני כל תפילה ותפילה] לא יצא ידי חובתו, וחוזר ומתפלל אותה בעת שיגיע זמנה, ואם התפלל תפלת שחרית בשעת הדחק כגון שהיה צריך לצאת לדרך בשיירה, אחר שעלה עמוד השחר יצא על אף שזמנה היא מהנץ החמה.

ויש לו לאדם אפשרות בעת הצורך להתפלל תפלת ערבית של לילי שבת בערב שבת קדם שתשקע החמה מפלג המנחה והלאה [והוא הדין שיכול אדם להתפלל כך בכל יום, אלא שרבינו נקט את לשון

ב. שם הלכה ו.

ג. שם הלכה ח.

הגמרא (ברכות כ"ו:), וכן ותפלל - יש לאדם אפשרות להתפלל תפילת ערבית של מוצאי שבת בשבת מזמן פלג המנחה. ואפילו שבשאר התפילות אין להתפלל קודם הזמן, לפי שמעיקר הדין תפלות

ערבית רשות אין מוקדקין בזמנה ואפשר להתפלל אותה קודם זמנה, ובלבד שיקרא קריאת שמע בזמנה שהיא לאחר צאת הכוכבים שקריאת שמע מן התורה ואין יוצאים בקריאתה קודם לזמנה:

דין מי שעבר עליו זמן תפילה ולא התפלל

ג כל מי שעבר עליו זמן תפלה ולא התפלל, אם היה הדבר במזיד הרי הפסיד את תפילתו ואין לו תקנה ואינו משלם תפילה זו בפעם אחרת, ובגמרא (ברכות כו.) קראו עליו את הפסוק 'מענות לא יוכל לתקן' (קהלת א טו). ואם לא התפלל בשוגג, או שהיה אנוס כגון שהיה שיכור ולא התפלל, או שהיה טורד בצורך ממנו, משלם אותה תפלה שחיסר, ומתפלל שתי תפילות בזמן תפלה הסמוכה לה, ומקדים ומתפלל קודם את התפלה שבזמנה ואחריה מתפלל את תפילת התשלומין:

.....

ביאור מוסר

(ספר חסידים סי כח)

מוסר

זאת תורת השב בכל לבבו ובכל נפשו ובכל מאדו להדבק בבוראו, ועל כל עברה ועברה שתבוא לידו יחשב חס ושלום אם גוזרים עליו המרה, יהרג על יחוד ה', וכי זה דבר הקשה שלא יוכל לעמוד בו יסבל עבור יחוד שמו, אז כל עברה יקל עליו להעבירה ממנו, ומיד פשאדם בא לטהר מסייעין לו מן השמים. ואם יתרחק אדם באשה אחת בתפלתו או בשאר הרהורים, ינעץ גודלי אצבעות ידיו בארץ ויתלה גופו עליהן ואל יסמך בפתל, וזה הדבר יבטל ממנו הרהורים. ואם אדם

ואם יתרחק אדם באשה אחת בתפלתו או שיהרהר בשאר הרהורים, העצה לזה שינעץ גודלי אצבעות ידיו בארץ ויתלה גופו עליהן ואל יסמך בפתל, וזה הדבר יבטל ממנו הרהורים. ואם אדם

יחשוב שהיה מוכן למסור נפשו על קידוש ה' ואם כן בודאי שלא יעבור עברה:

זאת תורת השב בכל לבבו ובכל נפשו ובכל מאדו להדבק בבוראו, ועל כל עברה ועברה שתבוא לידו, והדרך שניהוג בה היא שיחשב חס ושלום אם היו גוזרים עליו המרה שימיר את דתו, הרי בודאי שהוא לא ימיר דתו אלא יהרג על יחוד ה', וכי זה דבר הקשה המיתה שלא יוכל לעמוד בו יסבל עבור יחוד שמו, אז בודאי כל עברה יקל עליו להעבירה ממנו ולא לעשותה, ומיד פשאדם בא לטהר מסייעין לו מן השמים שיוכל לעמוד בהחלטתו. ואם יתרחק אדם באשה אחת בתפלתו או שיהרהר בשאר הרהורים, העצה לזה שינעץ גודלי אצבעות ידיו בארץ ויתלה גופו עליהן ואל יסמך בפתל, וזה הדבר יבטל ממנו הרהורים. ואם אדם

בַּמֶּרְחֵץ אוּ בַּמְקוֹם הַטָּהוֹר - בַּמְקוֹם שֶׁשִּׁי טִינוּפֹת וְאִסוּר לַהֲרַחֵק שֶׁם דְּבַרֵּי תוֹרָה וְאַהֲבַת אֱשֶׁה נִכְנָסֶת בְּלִבּוֹ אוֹ שֶׁאֵשֶׁה עוֹבְרֶת לְפָנָיו וּמַהֲרָה בָּהּ, וְהִרְחֵק בְּדַבְרֵי תוֹרָה, כִּי דְבַרֵּי תוֹרָה יָפִים לְטַהֵר הַלֵּב מִיִּצְרַת הָרָע. וְאַף עַל פִּי שֶׁבְּכָל מְקוֹם מִתְרַחֵץ וּבֵית הַכֶּסֶּא, לְהַפְרִישׁ אָדָם מִן הָעֲבָרָה מִתֵּר. וְיִמְנַע אָדָם עֲצֻמוֹ מִלְּבֹא לִידֵי קָרִי מִלְּשָׁתוֹת יֵין יוֹתֵר מִן הָרְאוּי, מִפְּנֵי שֶׁהוּא לֹקֵחַ אֶת לִבּוֹ וּמִסִּירוֹ מֵאַחֲרֵי ה', שֶׁנֶּאֱמַר (חֻשֶׁע ד' ס') 'זִנּוֹת וַיֵּין וְתִירוֹשׁ יִקַּח לֵב'. וְאִם בָּאת עֲבָרָה לִידּוֹ יִתְפַּלֵּל בְּכָל לֵב לְבוֹרְאוֹ שִׁיִּצְלֵנוּ. וְמֵה כְּשָׁפְאִין יִסּוּרִין עַל הָאָדָם לִפִּי שְׁעָה יֵצוּם וְיִבְכּוּ וְיִתְחַנְּנוּ לְיוֹצְרוֹ שִׁיִּסּוֹר הִסּוּרִים מַעֲלִיו, כֹּל שֶׁכֵּן שִׁיתְפַּלֵּל אָדָם לְבוֹרְאוֹ לְהִצִּילוֹ מִן הָעֲבָרָה, וְלֹא יִקְנָה אָדָם לְעֲצֻמוֹ קִטְגוֹר לְיוֹם הַדִּין, כִּי כָּל הָעֲבָרוֹת שֶׁעָבַר בְּעוֹלָם הָיָה כָּל אַחַת וְאַחַת מִלְּפָתוֹ וּמוֹלִיקָתוֹ לְיוֹם הַדִּין, שֶׁנֶּאֱמַר (אִיוב ו' יט) 'יִלְפָתוּ אַרְחוֹת דְּרָכָם':

לְיוֹם הַדִּין אִם יִכְשַׁל בַּעֲבִירָה. כִּי כָּל הָעֲבָרוֹת שֶׁעָבַר בְּעוֹלָם הָיָה, כֹּל אַחַת וְאַחַת מִלְּפָתוֹ וּמוֹלִיקָתוֹ לְיוֹם הַדִּין, שֶׁנֶּאֱמַר (אִיוב ו' יט) 'יִלְפָתוּ אַרְחוֹת דְּרָכָם':

הַדִּין וּמִקְטֻרֶגַת עָלָיו שֶׁנֶּאֱמַר (אִיוב ו' יט) 'יִלְפָתוּ אַרְחוֹת דְּרָכָם' שֶׁמַּעֲשִׂיהֶם שָׁעֲשׂוּ לִפְתִּימֵם אוֹתָם:

הוספות חדשות

פניני אור החיים (כג טו)

וּסְפִירָתָם לָכֶם וְגו'. אוֹמְרוֹ לָכֶם, לְצַד שִׁיִּצּוֹ ה' לְסַפֵּר שְׁבַע שְׁבָתוֹת, וְאָמְרוּ ו'ל' (זוהר ח"ג צו). כִּי לְצַד שֶׁהָיוּ בְּטֻמְאַת מִצְרַיִם וְרָצָה ה' לְהַזְדַּוֵּג לְאַמָּה זו, דִּן בָּהּ כְּמִשְׁפֵּט נִדְּהָ שְׁדִינָה לְסַפֵּר שְׁבַע נְקִיִּים*, וְרָצָה שִׁיִּסְפְּרוּ שְׁבַע שְׁבוּעוֹת וְאָז יִהְיוּ מְכֻשְׂרִים לְהַכְנִיסָתָם בְּלֵה לְחֶפֶז. וְהִגֵּם כִּי שֶׁם שְׁבַע יָמִים וְכָאן שְׁבַע שְׁבוּעוֹת, לְצַד הַפְּלָגַת הַטְּמֵאָה, וְגַם הַיּוֹתֵה בְּכִלְלוֹת יִשְׂרָאֵל, שֶׁעַר הַתְּמִים דְּעִים כִּי כֵן מִשְׁפָּטִים. וְעַיִן מֵה שֶׁפִּרְשִׁיתִי בְּפֶסֶק 'בַּחֲדָשׁ

הַשְּׁלִישִׁי לְצֵאת' וְגו' (שְׁמוֹת יט א). וְהוּא מֵאֲמַר הַכְּתוּב כָּאן וּסְפִירָתָם לָכֶם, פְּרוֹשׁ, סִבַּת סְפִירָה זו הִיא לְסַפֵּרְכֶם, לְטַהֲרָתְכֶם, שְׁוִילֵת זֶה תִּקַּח הָיָה ה' נוֹתֵן לָהֶם הַתּוֹרָה:

מאורי אור

שִׁיעַר כִּי מִשְׁפֵּט טַהֲרָתָם שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִטּוֹמְאֵת מִצְרַיִם הוּא שְׁבַע שְׁבוּעוֹת. ז' כִּי מִסִּמְנֵי הָאֵהָבָה הִיא שְׁלֹשׁ יָמִים יִתְעַכֵּב חוֹשֶׁק מִבּוֹא לְחִשּׁוּקָתָהּ (לְשׁוֹן רִבְנֵי שֵׁם). ח' מִדּוּעַ נִצְטוּר לְסַפֵּר 'מִמַּחֲרַת הַשְּׁבַת' שֶׁהוּא ט"ז נִסָּן, וְלֹא מִיּוֹם יֵצִיאָתָם מִמִּצְרַיִם שֶׁהוּא ט"ו נִסָּן. ט' כֵּן מִשְׁפֵּט הָאֵשֶׁה הַנִּטְהָר לְבַעֲלָהּ, שֶׁצִּירָכָה לְסַפֵּר ז' יָמִים שְׁלֵמִים שִׁיִּהְיוּ נְקִיִּים (נִדָּה לֵג'). י' כְּמוֹ שֶׁפִּירֵשׁ רַש"י (פֶּסֶק יא): 'מִמַּחֲרַת הַשְּׁבַת', מִמַּחֲרַת יוֹם טוֹב הָרָאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח, שֶׁאִם אֵתָּה אוֹמֵר שֶׁבַת בְּרֵאשִׁית, אִי אֵתָּה יוֹדֵעַ אִיזְהוּ (רָאָה מִנְחָתוֹ טו). יא' שֶׁהָיָה יֵצֵאוּ רַק בְּאַמְצַע הַיּוֹם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת יב נא) 'וַיְהִי בַּעֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה הוֹצִיא ה' אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עַל צִבְאוֹתָם'. יב כִּי שִׁיִּהְיוּ שְׁבַע

א' כִּי לִיטְהַר לְבַעֲלָהּ, כְּדַכְתִּיב (לְעִיל טו כח) 'וְאִם טַהֲרָה מִזּוֹבָה וּסְפָרָה לָהּ שְׁבַע יָמִים וְאַחֲרֵי טַהֲרָה'. ב' לֹא מִיַּעוֹשׁ הַחֹשֶׁק הוּא הַסּוּבָב, אֲלֵא לְצַד הַכִּשְׁרַת הַחֲתָן, כִּי לֹא הָיוּ יִשְׂרָאֵל רְאוּיִים, לְצַד שֶׁהָיוּ בְּאֶרֶץ הַטְּמֵאָה וְהָיוּ לְנִדָּה בִּינֵיהֶם, וְהוֹצִירָם לְסַפֵּר סְפִירַת טַהֲרָתָם שְׁבַע שְׁבָתוֹת כְּדֹרֶךְ שְׁבַע נְקִיִּים אֲשֶׁר צוּה ה' לְזוֹבָה (לְשׁוֹן רִבְנֵי שְׁמוֹת יט א). ג' לְמַה הוֹצִירָם לְסַפֵּר כָּאן שְׁבַע שְׁבוּעוֹת, וְלֹא הָיָה דִּי בְּשִׁבְעָה יָמִים כְּנִדָּה. ד' טוֹמְאֵת מִצְרַיִם הִתְהַוָּה מוֹפְלָגַת מְאֹד, יוֹתֵר מִטּוֹמְאֵת הַזּוֹבָה. ה' שֶׁאִין הַטּוֹמְאָה בְּאָדָם יָחִיד, אֲלֵא בְּכִלְלוֹת יִשְׂרָאֵל, הָרִי עֲרִכָה גְדוֹל יוֹתֵר. ו' הַקִּבָּה שֶׁהוּא תְּמִים דְּעִים [לְשׁוֹן כ' בְּאִיּוֹב (לו טז) 'הִתְדַּעַע עַל מַפְלְשֵׁי עַב מִפְּלֹאוֹת תְּמִים דְּעִים'],

פניני אור החיים

וּבְדֶרֶךְ רָמָז רָמָז בְּאוֹמְרוֹ וּסְפָרְתָם, עַל דֶּרֶךְ
אוֹמְרָם וְלֹא כִּי נִשְׁמָוֶת עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
הֵם בְּבַחֲנֵינָת הַלּוּחוֹת, וּבְאִמְצָעוֹת תַּחְלוּאֵי הַנֶּפֶשׁ
וְטִמְאוֹת הַתַּעֲוֹב יִתְלַכְּלוּ וְיִחָשִׁיף אוֹרָם^י,
וְאִמְרוּ וְלֹא (שִׁיחַשׁ"ר ה יד) כִּי הַלּוּחוֹת סִנְפִּירִינוֹן
הֵיוּ. לָזֶה אָמַר וּסְפָרְתָם לָכֵם^י, פְּרוּשׁ, בְּאִמְצָעוֹת
מִנֵּי זֶה אֵתָם מְאִירִים כְּסִנְפִּירִינוֹן אֵת עֲצָמָכֶם^י:

מאורי אור

שנה ושנה מוציאם כנוזר. יז ולפי זה מובן מדוע
אמר 'ממחרת השבת', ולא אמר 'ממחרת הפסח'.
יח שהעובר אפילו עבירה אחת, קונה לו חלק רע
שיהיה נדבק בנפשו לטמאה, והוא סוד תחלואי הנפש
כידוע (לשון רבינו דברים כח כא). כי כל מצות לא תעשה
להסיר תחלואי הנפש, וכל מצות עשה להאיר לבחינת
הנפש, לצד שעל ידי חטא קדמון הוחשכו מאורי
הנפש, ועל ידי שמירת מצות לא תעשה יוסר הפגם,
ועדיין תחסר מאורי אורה, ובעשות מצות עשה יאיר
אורה (לשון רבינו לעיל יב ג). יט 'וספרתם' מלשון
סנפירינון. כ שאין החטא עושה בו מום קבוע, אלא
לכלוך, העובר על ידי רחיצה והדחה (לשון רבינו כג כא).
ולכן ע"י הספירה והטהרה הנעשית על ידה כאמור,
תחזור להאיר את עצמכם להיות בבחינת הלוחות
העשויות סנפירינון. וזהו אמרו 'לכם', את עצמכם.

בפסח מצרים^י, כמשפט הזה יעשה^י באותו
פרק עצמו מדי שנה בשנה^י, כי כמו כן יעשה
בסוד ה' כידוע ליודעי חן^י. וכפי הפשט,
לזכרון העובר ביום השבת, לזכרון 'פי ששת
ימים' (שמות כ יא), וְהַמִּשְׁכָּל יִבִּין^י. וְעֵינֵינוּ מֵה
שִׁפְרָשִׁי בְּפִרְשֵׁת בְּרִאשִׁית (ב ב) בפסוק וְיִכַל
אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי^י:

שבועות שלמים בנקיות. יג וא"כ לדורות שלא שיך
טעם זה, היה צריך להתחיל לספור מיום ט"ו, ולא
צריכים לספור מנין הימים האלו. יד לשה"כ בשמות
(כא לא) 'כמשפט הזה יעשה לו'. זו כי בכל שנה
ושנה מתעורר שוב כח יציאת מצרים ונצרכת שוב
ההכנה לקבלת התורה אחר חמישים יום. ולכן צריך
שיעשה הדבר כפי שהיה בשעת יציאת מצרים. זו וכן
כתב רבינו בפרשת בלק (במדבר כג כב) בפסוק 'אל
מוציאם ממצרים': אמר 'מוציאם' ולא 'הוציאם' וכו',
על דרך אומרים ז"ל (פסחים קטז:). בכל דור ודור חייב
אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, על כן
אמרו יודעי פנימיות התורה, כי כל ליל פסח מתבררים
כוחות הקדושה מהקליפה ונוספים בעם בני ישראל,
והיא הבחינה עצמה של יציאת מצרים, והוא אומרו
'אל מוציאם', כי לא יציאה ראשונה לבד, אלא בכל

מצוות ה'

חפר חרש מסקל מזבל, ובאילן נטע או הבריק או הרכיב
וכיוצא בהן, מכין אותו מכות מדרות. ועל קצירת ספיח
שהוא מה שתוציא הארץ מן הזרע או מן העקרים שנשארו
מקודם שביעית או שעלו מאליהן, על זה אמר הכתוב (ס)
'ספיח קצירך לא תקצור'. ואם קצר כדרך הקוצרין שקצר
כל השדה והעמיד כרי ודש בבקרים וכיוצא בו לוקה, אלא
צריך לקצור מעט מעט וחובט ואוכל מן התורה. ומדברי
סופרים כל הספיחין אסורין באכילה, מפני עוברי עבירה
שיזרעו בסתר ויאמרו ספיחין הן. ופירות שיוציא האילן
לא יאספם כדרך שאוסף אותן בכל שנה. ואם בצר לעבודת
האילן או שבצר כדרך הבורצין לוקה, אין מותר אלא על
ידי שנוי דוקא. ודין ערב שביעית ומקום זמן שנוהג עיין
כלל ג'. ונוהג בזכרים ונקבות: שביעית פ"ק ג'. רמב"ם שמיטה
פ"א ופ"ד. סה"מ לא תעשה ר"כ רכ"ג. סמ"ג לאוין רס"ו-רס"ט:

שכח-של (קצט) מצות לא תעשה שלא לעבוד
אדמה בשנת השמיטה, שנאמר (ויקרא כ)
(ד) 'ובשנה השביעית וגו' שדך לא תזרע'. (ה)
ומצות לא תעשה שלא לעבוד עבודת איילן
בשמיטה, שנאמר (ס) 'וכרמך לא תזמור'. (ו)
ומצות לא תעשה שלא לקצור ספיח בשמיטה,
שנאמר (ס פסוק ט) 'את ספיח קצירך לא תקצור'.
(ז) ומצות לא תעשה שלא לקט פירות איילנות
בשמיטה, שנאמר (ס) 'ואת ענבי נזירך לא
תבצור'. ואם עבר על אחד מכל הנ"ל ביטל מצוות עשה
(נמשא קי) ועבר על לא תעשה ולוקה. ועתה יתפרשו כל
הד' לאוין. זמירה בכלל זריעה ובצירה בכלל קצירה, ולמה
פרטן הכתוב, לומר לך שאינו לוקה אלא על זריעה או
זמירה ועל קצירה או בצירה, אבל על שאר עבודות כגון

הרב

(סי" עה סעיפים א-ב)

שו"ע

א טפח מגלה באשה במקום שדרפה לכסות, ערוה היא, אפלו היא אשתו מפני שמביא לידי הרהור פשםסתפל בו, ולכן
אסור לקרות ולהתפלל כנגדו^א, (כמו כנגד ערוה ממש עד שיחזור פניו לצד אחר). ויש מתירין אם אינו מסתפל בו,

פסקי משנ"ב

א במשנ"ב (סק"ד): עיין בפרי מגדים שהביא דעות לענין דיעבד בזה אם צריך לחזור ולקרות כמו לענין ערוה גמורה. ובדרך החיים

שו"ע

כיון שהוא מקום צנוע באשה, ערוה היא. ויש אומרים, שאפלו פחות מטפח שמגלה בשוקה ערוה היא, אפלו באשתו, ונכון לחוש לדבריהם.

ב וכל זה לאנשים, אבל האשה עצמה אפלו היא ערמה מתרת לקרות ולהתפלל, אם היא יושבת שאין פניה שלמטה נראין כמו שנתבאר בסימן ע"ד. ואין בגלוי כל גופה משום 'ולא יראה בך ערות דבר' (דברים כג טו), לפי שאינה ערוה אלא לאנשים ומשום הרהור, ולפיכך אף אשה אחרת מתרת לקרות ולהתפלל כנגד אשה ערמה, אם אין פניה שלמטה נראין, ויש מי שאוסר לאשה אחרת, (והעקר כסברא הראשונה).

פסקי משנ"ב

משמע דאפילו בדיעבד צריך לחזור ולקרות. ומכל מקום נראה לי דכשלא נתכוין להסתכל, אין להחמיר בדיעבד לחזור ולקרות אף באשה אחרת.

אפלו רואה אותו בהעברה בעלמא, כיון שאינו ערוה אלא משום שמביא לידי הרהור, ואין לחוש להרהור אלא בשמסתכל בו ולא בראיה בעלמא, וכל שכן אם מעצים עיניו ואינו רואהו כלל שמתר, ואין צריך להחזיר פניו, (ויש אומרים לסמוך על דבריהם כשאי אפשר בענין אחר). (ויש אומרים דלפי סברא הראשונה, לא אמרו טפח אלא באשתו, אבל באשה אחרת אפלו פחות מטפח אסור, (ב"ח א"ז) ואין דבריהם עקר). אבל פניה וידיה שדרכן להיות מגלים, מתר לקרות כנגדן, שפיון שרגיל בהן אינו בא לידי הרהור, אבל כנגד שוקה אסור, אף על פי שהשוק אינו מקום צנוע באיש שדרכו להיות מגלה, (במקומות שהולכין בלא אנפלאות).

